

Pohľady



Z OBSAHU:

**SLOVENSKÉ
SPRIEVODKYNE
VO VIEDNI**

KLUBOVÉ VEČERY

BORIS FILAN

ANNA ŠIŠKOVÁ

LITERÁRNA
REVUE

FENG ŠUEJ

**STRÁŽCA
DIVOČINY**

KONCERTY

**TADEÁŠ SALVA
VIDIEK**

DIVADLO

ROZHODCOVIA

**GABRIELA
MEDVEĐOVÁ**
HRA FARIEB
A SVETLA

**DOMINIK
TATARKA**
100. VÝROČIE
NARODENIA

CESTOPIS
OMÁN A SPOJENÉ
ARABSKÉ EMIRÁTY

**HISTÓRIA
ZÁMKU
ARTSTETTEN**

Umelecký súbor **Lúčnica** je reprezentantom bohatého ľudového umenia a kultúry Slovenska. Súbor, inšpirovaný ľudovou tradíciou, vytvára vďaka svojmu majstrovstvu a fantázii scénické obrazy s vysokým umeleckým nábojom, pričom zachováva originalitu tancov. Lúčnicu založili nadšení mladí ľudia združení v Národopísnej skupine Živeny. V roku 1948 sa predstavili na Slovanskej poľnohospodárskej výstave v Prahe. Za 65 rokov existencie v nej pôsobilo už vyše 2 000 mladých ľudí, ktorí predstavujú širokú rodinu lúčničiarov. Celá história Lúčnice je úzko spojená s osobnosťou umeleckého vedúceho a choreografa prof. Štefana Nosáľa (1927). Jeho umelecký génius a osobitá invencia a vitalita vytvarovali z Lúčnice špičkové teleso. Štefan Nosál vytvoril pre súbor viac ako 100 choreografií a celovečerných programov. Umelecký súbor svojím umením, krásou, mladosťou, poéziou a temperamentom očaril divákov nielen doma, ale aj vo vyše šesťdesiatich štátoch Európy, Ázie, Afriky, Ameriky a Austrálie ako kultúrna reprezentácia Slovenskej republiky (pred rokom 1993 – Československa).

DAS SLOWAKISCHE NATIONALE FOLKLORE BALLETT

Lúčnica

„Die Rolling Stones der Folklore“
(„La Marseillaise“ – Frankreich)

Ehrenschutz
Botschafter der Slowakischen Republik
Dipl. Ing. Juraj Macháč
Bürgermeister der Stadt Bratislava
Univ. Doz. Dr. Milan Ftáčnik
Bürgermeister der Stadt Wien
Dr. Michael Häupl

7. 11. 2013, 20 Uhr

Museumsquartier Wien, Halle E
Museumsplatz 1, 1070 Wien

Info: SK&Wien +43/69911225099,
www.skundwien.at, www.lucnica.sk
Kartenvorverkauf: Kasse MQ Halle E+G oder www.oeticket.com

Foto: Peter Breinkus

Lúčnica má tri zložky: tanečný súbor, spevácky zbor a orchester Zlaté husle.

Tanečný súbor tvoria mladí tanečníci, ktorí iskria skvelou technikou a spontánnym prejavom. Technické kúsky porovnateľné so špičkovými športovými výkonmi interpretujú tanečníci s ľahkosťou a obrovským nasadením. Krásne mladé dievčatá a skúsení tanečníci predvádzajú dynamické i poetické tance v pestrých krojoch z rôznych regiónov Slovenska.

Spevácky zbor sa prezentuje vyspelou speváckou technikou a hlasovou kultúrou a charakterizuje ho príznačná slohová čistota rozmanitej dramaturgie, osobité hudobné čítanie a široký výrazový register. Výkony tohto zborového telesa sú vysoko hodnotené náročnými profesionálnymi kritériami odbornej kritiky a stretávajú sa s veľkým záujmom a úspechom u publika.

Tanečný súbor sprevádza malý profesionálny **orchester Zlaté husle**, zložený z dvanástich členov – excelentných muzikantov s brilantnými schopnosťami a dlhoročnými skúsenosťami. Orchester účinkuje na Slovensku i vo svete so širokým repertoárom z rôznych žánrov hudby. Virtuozita Zlatých huslí vyniká najmä pri sólových číslach programu.

Spracované podľa: www.lucnica.sk

Obsah

- 4 BYŤ SPRIEVODKYŇOU JE VIAC HOBBY NEŽ POVOLANIE | *Ingrid Žalneva*
- 8 BORIS FILAN NA CESTE OKOLO SEBA | Klubový večer | *Ingrid Žalneva*
- 9 ANNA ŠIŠKOVÁ | Klubový večer | *Ingrid Fux*
- 10 LOĎ, AHOJ! | Cestopis | *Ingrid Žalneva*
- 14 KREATÍVNY VÝTVARNÝ POBYT V BAD GASTEIN | *Zuzana Lettner*
- 15 VIDIEK | Koncert | *Ingrid Fux*
- 16 GABRIELA MEDVEĎOVÁ | Výtvarné umenie | *Ingrid Konrad*
- 18 SPOMIENKA NA TADEÁŠA SALVU | Klubový večer | *Edith Veith*
- LITERÁRNA REVUE
- S JURAJOM ŠEBOM | Klubový večer | *Ingrid Žalneva*
- 19 FENG ŠUEJ ZÁŽITOK NAD OČAKÁVANIE! | *Valéria Konečná*
- STRÁŽCA DIVOČINY | Klubový večer | *Ingrid Žalneva*
- 20 100. VÝROČIE NARODENIA DOMINIKA TATARKU | *Martina Víglašská*
- 22 SPOMIENKY NA DOMINIKA TATARKU V SLOVENSKOM INŠTITÚTE | *PhDr. Alena Heribanová, riaditeľka Slovenského inštitútu vo Viedni*
- 23 ROZHODCOVIA FUTBALOVÝ ZÁPAS NA JAVISKU? | Divadlo | *Edith Veith*
- 24 TEÁTRONELINE v spolku SOVA | *Elena Mandik*
- SOVÍČATÁ V TATRÁCH | *Mária Kolek*
- 25 PUTOVNÝ TÁBOR V ZNAMENÍ PAMIATOK UNESCO | *Thomas Limp*
- SPRÁVY Z BABYKLUBU | *Miriam Čillíková*
- 26 VÍTAZSTVO LÁSKY NA ZÁMKU ARTSTETTEN | *Jana Gregor-Rogler*
- 28 NA VÝLETE BOLI SME... | *Jozef Macura*
- 29 RADIO SLOWAKEI INTERNATIONAL | *Jürgen Rendl*
- 30 30 JAHRE WIENER ARBEITSGEMEINSCHAFT
AM WEG VON MINDERHEIT ZU VOLKSGRUPPE | *Vlado Mlynár*
- 31 POZVÁNKA NA TENISOVÝ TURNAJ

Spätost – Verbundenheit



Dorota Sadovská

V uplynulých týždňoch sa Ringturm ocitol v objatí ľudskej náruče. Zahalenie budovy v poňatí mladej slovenskej umelkyne Doroty Sadovskej (1973) odkazuje na vzájomnú medziludskú spätosť. Akoby v kruhu sa stretávajú tri predimenzované ženské postavy. Ich telá v perspektívnej skratke otvárajú nový pohľad na prekrytú architektúru – vystupujú z fiktívneho vnútorného priestoru vstupujú do dialógu so svojím okolím. Autorka tu tiež odkazuje

na dávný motív gréckej mytológie symbolizujúci ideálny kolobeh, pozostávajúci z prijímania, dávania a navracania.

Dielo Spätost je na fotografii Roberta Newalda na titulnej strane.

Mit Dorota Sadovskás Werk ist der Ringturm von einem Menschenkreis umarmt. Thema von Sadovskás Verhüllung ist die wechselseitige zwischenmenschliche Verbundenheit. Wie im Kreis treffen sich drei überdimensionale Frauenfiguren aufeinander. Die perspektivisch verkürzten Körper vermitteln einen neuen Blick auf die umhüllte Architektur – aus einem fiktiven inneren Raum heraus treten sie im Dialog mit ihrer Umgebung. Die Künstlerin ruft so ein altes Bild der griechischen Mythologie wach und versinnbildlicht mit ihrem Motiv den idealen Kreislauf der Güter, der aus Nehmen, Geben und Zurückgeben besteht.

Sadovskás Verbundenheit auf der Titelseite - Foto von Rober Newald

Milí čitatelia Pohľadov!



O čom by mal byť úvodník, keď tento rok oslavujeme 10. výročie založenia nášho Školského spolku SOVA? O deťoch a mládeži, o našich snoch a predstavách pred desiatimi rokmi, alebo radšej o budúcnosti rakúskych Slovákov vo Viedni či v celom Rakúsku? Alebo celkovo o otázke menšín – quo vadis? Zisťujem, že môžem písať celé týždne...

Vždy bolo mojou zásadou, že nie realizácia vlastného ega, individuálnych predstáv je najdôležitejším faktorom pri zachovaní národnej identity – ale to, čo potrebujeme ako krajanovia, čo potrebujú naše deti, aby ani po nás neexistovali Slováci v Rakúsku len ako mená v telefónnom zozname. Činnosť nášho spolku SOVA a takisto aj Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku sa nikdy nevyznačovala veľkými slovami, uzneseniami, sedením na schôdzach a konferenciách. Nie formalizmy, dlhé reči a nekonečné vymieňanie názorov nás zamestnávali, ale podujatia a aktivity pre našich krajanov, našich členov. Pozitívny feedback na týchto podujatiach nám dával silu a motiváciu robiť ďalej. My nie sme event-agency, všetko organizujeme popri rodine a zamestnaní.

Čo sme vlastne robili za posledné roky? Keď chceme podchytiť deti, tak musíme začať medzi tými najmenšími. Veľký plán – mať vlastnú materskú škôlku s hravým vyučovaním materinského jazyka – sme nemohli realizovať. O babyklub bol však veľký záujem, a to bola veľmi dobrá báza. V spolku sa to len tak hemžilo malými deťmi. Z babyklubu sa postupne vyvinulo detské hudobné populudnie pod názvom Spievanky, spievanky. S veľkým nasadením Ivety Gregor, a teraz vďaka Miriam Čillíkovej, sa tak konajú pravidelné stretnutia pre detičky a mamičky, dokonca i oteckov, ktorých cieľom je vymieňať si rodičovské skúsenosti pri podpore rozvoja slovenskej reči u detí. Na stretnutiach si deti spoločne zaspievajú slovenské detské pesničky a komunikujú po slovensky so svojimi rovesníkmi.

Pravidelne organizujeme detské kreatívne dielne, podľa ročného obdobia a nápadov našich členiek, hlavne Eleny Mandik a Cilky Kersch, deti na nich „bastlujú“, napr. v zime vykrajujú a zdobia tradičné slovenské medovníčky. Často tiež do nášho spolku zavítali detské divadielka so zaujímavým programom, k najobľúbenejším patrí divadielko PIKI alias Elá a Hop, ktoré nám vždy predstaví nové rozprávkové príbehy. Dlhé roky sú magnetom pre naše deti putovné, literárne, turistické či tanečné jazykové tábory na Slovensku. Naše deti môžu pobudnúť v slovensky hovoriacom prostredí s prázdninujúcimi rovesníkmi nielen zo Slovenska, ale z celej Európy, a tak si popri rôznorodých činnostiach vytvárajú nový vzťah ku krajine ich predkov. Toto je aj našim hlavným cieľom v kurzoch slovenčiny, ktoré neúnavne ponúkame a organizujeme v spolkových priestoroch. Či to bola Elena Mandik, Angela Michelitsch alebo Maja Kolek, všetky si vždy našli ku každému žiakovi cestu, ako rozvíjať tú krásnu reč, čo im dali do vienka ich slovenskí rodičia.

Radi by sme privítali nových členov, nové projekty a nápady, ktoré pomôžeme zrealizovať. Jednoducho nové tváre, ktoré budú niesť svoje myšlienky a predstavy ďalej. Toto všetko sa nám však môže podariť len vtedy, ak tu bude aj publikum, t.j. ak vytvoríme komunitu, v ktorej sa budú aj iní dobre cítiť a kam radi prídu. Vaša podpora je základným kameňom našej spoločnej budúcnosti ako národnostnej skupiny, ale aj spolku SOVA – v ďalších desiatich rokoch...

Zaplnil som už celú stranu a ani mi neostalo miesto podeliť sa o skúsenosti – ako motivovať školákov, ktorí najradšej tukajú na svoje smartphones, aby sa zapojili do spoločenských hier, čítania kníh alebo si vyskúšali valkať cesto na medovníčky... Všetky prídte k nám do spolku a uvidíte...

Vlado Mlynár

Ingrid Žalneva

BYŤ SPRIEVODKYŇOU

Sprievodkyne – najčastejšie sa s nimi stretávame v lete, najmä ak sme sa na dovolenku vybrali s cestovnou kanceláriou. Počas zájazdu by sa mali starať o naše pohodlie a zásobovať nás informáciami a zaujímavosťami o mieste nášho pobytu. Často ich vidíme aj vo Viedni – s hlavou nabitou vedomosťami z bohatej a komplikovanej rakúskej histórie, zvyčajne v ruke držia dáždňík, zástavku alebo iné poznávacie znamenie a za sebou vláčia skupinku turistov, ktorí túžia za čo najkratší čas pohltiť čo najviac informácií. Sú medzi nimi aj naše krajanky (zaujímavé, ale dosiaľ som vo Viedni nenatrafila na žiadneho slovenského sprievodcu – muža...), ktoré po pamätihodnostiach Viedne sprevádzajú nielen návštevníkov zo Slovenska. Dnes navštívime tri z nich, aby sme sa s nimi porozprávali o tom, čo pre nich táto práca predstavuje a čo im prináša. Všetkým trom sme položili rovnaké otázky a hoci sú ich odpovede rozmanité, v jednom sa zhodujú všetky: sprievodcovanie milujú a považujú ho viac za svoje hobby.



Foto: Ingrid Žalneva

Helena Billandová so svojou skupinou pred Albertinou

Helena Billandová

Špecializovaná viedenská sprievodkyňa v slovenskom, ruskom, portugalskom, španielskom, nemeckom a anglickom jazyku

1. Ako ste sa stali sprievodkyňou a čo vás k tomu viedlo?

K cestovnému ruchu som sa dostala vďaka mojej mame, ktorá pracovala ako vedúca recepcie a ja som jej chodila pomáhať. Fascinoval ma kontakt s novými ľuďmi a ich

historkami. Samozrejme, že nič iné pre mňa neprichádzalo do úvahy ako hotelová škola v Piešťanoch, aj keď mama by ma radšej videla na vysokej škole. Na školu spomínam veľmi rada, boli tam super profesori, orientovaní na servis klientom. Učili nás láske k povolaniu, takmer všetci študovali v zahraničí, dôraz kládli na čo najvyššiu kvalitu služieb a na jazyky. Počas prázdnin som ako sprievodkyňa sprevádzala našich turistov do zahraničia. Tak sa vlastne začala moja kariéra. Urobila som si skúšky v Čedoku a o dovolenky cez prázdniny bolo postarané. Po maturite som pracovala v hoteloch vo Vysokých Tatrách, neskôr v Prahe a napokon vo Viedni, ale stále som závidela sprievodkyňiam, čo vyzdvihovali

JE VIAC HOBBY NEŽ POVOLANIE

skupiny na prehliadky mestom. Prišli vždy veselí, usmievaví a plní elánu. Našla som si prácu v jednej švajčiarskej firme a paralelne som chodila do kurzu pre sprievodkyne. Cestovka a klienti boli zameraní na kultúrny program a klasickú hudbu, čo bolo na nezaplatenie – videla som všetko, čo práve bežalo. Kurz bol poriadne náročný na čas i učenie, bohužiaľ, krátko po získaní diplomu môjho manžela služobne preradili do Latinskej Ameriky, takže som pokračovala v učení jazykov – portugalčiny a španielčiny – a poznávaní Brazílie a Argentíny. Po návrate som sa k sprevádzaniu vrátila. Pracovať ako sprievodkyňa je pre mňa viac hobby ako práca. Človek sa neustále niečo nové učí a dozvedá. Je to studňa bez dna. Stále mám pripravené nové materiály na čítanie a študovanie. O využití jazykov ani nehovorím. Len stále bojujem s časom – dúfam, že na „dôchodku“ to dobehnem (smiech).

2. Aký má byť dobrý sprievodca?

Sprievodca je v podstate reprezentantom štátu, kam turisti prídu. Bohužiaľ, nie všetci kolegovia k tomu pristupujú takto seriózne. O slušnom správaní, úslužnosti a vhodnom oblečení ani nehovorím. Viete, vedomosti sa niekedy až tak prísne nepožadujú, ide skôr o pohodu, príjemnú náladu a prehľad histórie. Príliš veľa údajov skupinu unavuje, treba to oživiť perličkami, ale nepreháňať, nerobiť kabaret. Sprievodca by mal byť diplomat a vedieť sa prispôbiť potrebám skupiny. To je už ale vec inštinktu a taktu, čo sa získava praxou.

3. Akých turistov máte najradšej?

Rada pracujem s každou skupinou a kvôli jazykom nerobím priority. Je však pravda, že všetky národnosti majú svoje zvláštnosti. Na viacdňové pobyty mám veľmi rada Brazilčanov a Portugalcov, pretože sú veľmi veselí, prispôsobiví, navzájom veľmi úslužní, vládne rodinná atmosféra. Slováci mi pripadajú veľmi skromní, takmer až bojazliví. Málokedy sa niekto niečo opýta. Berú všetko príliš vážne. Neuškodilo by, keby im narástlo trochu sebavedomie. S ruskými skupinami pracujem často a sú to veľmi vedomostichtiví hostia. Niekedy je to až únavné, nonstop sa na niečo pýtajú. Ale zas je to lepšie ako stále nespokojní a ufrflaní Španieli...

4. Máte nejaké miesto, pozoruhodnosť alebo pamiatku, ktorú najradšej ukazujete turistom?

Mňa fascinuje celá Viedeň! Je to naozaj krásne mesto a od prvého dňa, ako som sem prišla, som do neho zamilovaná. Z každej cesty sa sem veľmi rada vraciam. Viedeň sa stala naozaj mojím domovom. Možno som tu už žila v nejakom minulom živote...(smiech). Mala som možnosť žiť v rôznych mestách a krajinách, no okrem Viedne ma nič iné tak neočarilo. Obdivujem dielo cisára Františka Jozefa – známy Ring. Je to naozaj umelecké dielo – veľkolepá symbióza historických palácov, vládných budov, múzeí, divadiel a parkov. Cisárovi sa podarilo poukladať si všetky monumentálne budovy okolo svojho paláca. Tento bulvár má neobyčajnú atmosféru a auru. Nevynechám žiadnu príležitosť vybrať si túto trasu, až sa sama čudujem, že Ring ma fascinuje čoraz viac.

5. A čo by ste odporučili zahraničným návštevníkom pri návšteve Slovenska?

Slovenskom som veľmi zronená, pretože ešte na hotelovej škole do nás vstúpili lásku k domovine a Slovensko priravnávali k Švajčiarsku. Vraj máme všetko, ale nevieme sa prediť. Predtým sme mali úslužný a srdečný personál, no chýbali služby. Momentálne vymizol aj srdečný personál. Globalizácia Slovensku v turistike nepomohla. Nevie, prečo taký vzdelaný národ nie je schopný, keď už nič iné, aspoň skopírovať Rakúšanov? Nedávno som sprevádzala slovenských predstaviteľov cestovného ruchu na študijnej ceste zameranej na know-how destináčného manažmentu. Jasne a rýchlo odhalili slovenské nedostatky, najmä nedostatok spolupráce a iniciatív politického sektoru, podnikateľov a obyvateľstva. V Rakúsku začína iniciatíva z ľudu a v spolupráci so súkromným sektorom a reprezentantmi miest sa hľadá riešenie a príprava projektov. Na Slovensku sa vraj o takejto symbióze nedá ani len snívať. Slovensko má veľmi veľa potenciálu, má čo ukázať aj ponúknuť, no nevie to prediť. Zabúda, o koľko pracovných príležitostí tým prichádza. Rakúsko nie je priemyselná krajina, žije zo služieb a turizmu, a má neuveriteľne nízku nezamestnanosť. Ja som mala šťastie narodiť

sa na Spiši v historickej Levoči, bývať v Košiciach, študovať v Piešťanoch, pracovať vo Vysokých Tatrách a Bratislave. Dovolím si tvrdiť, že niečo zo Slovenska poznám! Pri mojich posledných návštevách, hlavne na východe Slovenska, ma situácia nepotešila. Dúfam, že sa dožijem lepších a veselších čias.

6. Keď cestujete do zahraničia, naštudujete si o krajine všetko vopred, alebo sa spoliehate na vedomosti sprievodcu, ktorý vás bude mať na zázajde na starosti?

Rada cestujem spontánne, na cestu sa pripravujem až v lietadle alebo v mieste pobytu. Som veľmi vizuálny typ. Svoju návštevu začínam stále klasickou prehliadkou mesta, kúpim si vhodnú knihu a mapu. Po prehliadke si to večer pokojne preštudujem a urobím si program na ďalší deň podľa rôznych priorít a kritérií. Mám rada dovolenky, kde sa dá k poznávaciemu pobytu pripojiť oddych v prírode, kultúrne podujatie, prípadne návšteva priateľov. Tým, že ovládame s manželom viacero jazykov, nemáme problémy cestovať sami. Okamžite sa vieme zorientovať a popyzvedať na všetko potrebné. Keďže pracujem ako sprievodkyňa, cestujeme radšej individuálne, aby som si oddýchla od davu. Táto forma nám poskytuje viacej flexibility.

7. Máte vysnívanú krajinu, ktorú by ste chceli navštíviť?

V mladosti som túžila navštíviť Japonsko. Pripadalo mi také exotické a veľmi tajomné. Doteraz sa to neuskutočnilo a, pravdu povediac, moja túžba bezdôvodne vyprchala. K mojim najobľúbenejším cestám patria tie, kde mám možnosť stretnúť príbuzných a priateľov. Možno preto, že som sa s nimi stretávala len zriedkavo, keď som žila v zahraničí. Nerada navštevujem krajiny, kde ľudia trpia biedou alebo sú utláčaní. Tam sa aj pri najväčších prírodných a historických krásach neviem uvoľniť. Po tých nespočetných cestách, ktoré som absolvovala, sa potrdilo, že cestovanie vzdeláva a obohacuje, no šťastie si človek nosí v srdci. Na svete je toľko krásnych miest, že na ich poznanie nestačí niekoľko ľudských životov... Všetkým čitateľom prajem veľa príjemných chvíľ pri potulkách svetom!

Romana Kropilová

Sprievodkyňa v Organizácii Spojených národov vo Viedni v nemeckom, anglickom, slovenskom a českom jazyku

1. Ako ste sa stali sprievodkyňou a čo vás k tomu viedlo?

Po skončení gymnázia na Slovensku som sa rozhodla študovať na univerzite vo Viedni. Ako študentka som si hľadala prácu popri škole a do počula som sa, že hľadajú sprievodcov v OSN. Medzinárodné vzťahy a rozvojová pomoc sú oblasti, ktoré ma veľmi zaujímajú a venujem sa im aj v rámci môjho štúdia, preto som neváhala a hneď sa prihlásila. Cesta do OSN väčšinou nie je ľahká a keďže uchádzačov bolo veľa, musela som prejsť cez niekoľko výberových kôl, ktoré zahŕňali vedomostné testy, prípravu prezentácie a pohovor vedený vo viacerých jazykoch. Stálo ma to dosť energie, ale mám rada nové výzvy a ich zdoľávanie. Tentoraz ma zaviedli do OSN.

2. Aký má byť dobrý sprievodca?

Myslím, že kto si to raz vyskúša, rýchlo príde na to, že sprievodcovstvo znamená viac než len odrecitovanie naučených informácií. Väčšine sprievodcov sa stáva, že stretnú počas svojich prehliadok i nezaujímavých návštevníkov a inokedy zas musia spontánne odpovedať na najrôznejšie, často aj kritické otázky. Dobrý sprievodca podľa mňa dokáže zaujať svojím výkladom všetkých a vie prehliadku prispôbiť skupine, keďže každá je trochu iná. Dôležité je tiež vedieť vysvetliť aj komplikované veci jednoducho a jasne. Hoci každý má svoj vlastný štýl, ja vždy obdivujem sprievodcov s charizmou a úsmevom na tvári. Spreádzanie po Organizácii Spojených národov mi dáva možnosť predstaviť ľuďom jej prácu aj z inej stránky ako je prezentovaná v správach a zároveň vzbudiť záujem o témy, ktoré sa koniec koncov týkajú nás všetkých. Niekedy stačí málo a na veci sa pozeráme z nového pohľadu. Preto si želim, aby moje prehliadky inšpirovali čo najviac návštevníkov k aktívnemu prístupu k problému okolo nás. Okrem toho by som sa rada zdokonalila v ďalších cudzích jazykoch, ktoré sa učím, čo je pravdepodobne ľahšie dosiahnuteľný cieľ.

3. Akých turistov máte najradšej?

Na prehliadky v OSN prichádzajú ľudia z celého sveta, s rozličným kultúrnym a profesijným pozadím. Najradšej mám skupiny, ktoré sú otvorené a živo so mnou diskutujú. Niekedy sa stáva, že aj návštevníci, ktorí sa vôbec nepoznajú, vytvoria počas prehliadky skvelú skupinovú dynamiku.



Foto: Ingrid Žalheva

Romana Kropilová vysvetľuje históriu Organizácie Spojených národov pred komplexom OSN

Je pritom nepodstatné, odkiaľ pochádzajú. Menej sympatickí sú mi, naopak, ľudia, ktorí majú počas celej prehliadky kamennú tvár. Musím uznať, že každá vydarená prehliadka obohacuje aj mňa, veľakrát sa naučím niečo nové. Najzaujímavejšie postrehy prichádzajú často práve počas detských prehliadok. Občas si pomyslím, že by nám dospelým prospelo, keby sme sa na svet pozerali detskými očami.

4. Máte nejaké miesto, pozoruhodnosť alebo pamiatku, ktorú najradšej ukazujete turistom?

Veľmi rada sa zastavujem pri výstave Organizácie pre vesmírnu záležitosť (OOSA), ktorá podporuje medzinárodnú spoluprácu za účelom mierového využitia vesmíru. Medzi výstavnými exponátmi sa totiž nachádza aj mesačný kameň, ktorý na Zem priniesla posádka misie Apollo 15. Na prvý pohľad vyzerá nenápadne a váži len 160 gramov. Je to ale „kamienok“, ktorý je okolo 3.900.000.000 rokov starý, a tým pádom starší ako 99,99 % všetkých kameňov na zemskom povrchu. Nie každý sprievodca má možnosť priviesť svojich návštevníkov tak blízko k Mesiacu.

5. A čo by ste odporučili zahraničným návštevníkom pri návšteve Slovenska?

Slovensko je krajina ukrývajúca veľké prírodné a kultúrne bohatstvo. Zahraničným návštevníkom by som odporúčala návštevu stredného Slovenska a nielen preto, že odtiaľ pochádzam. Táto ľahko dostupná časť Slovenska je plná prírodných krás, kultúrnych a historických pamiatok vrátane kráľovských miest a miest s baníckou históriou, ale i kúpeľných mestiek. Nachádzajú sa tam napríklad: jedna

z najvyšších vyhasnutých sopiek v Európe – Poľana, jedno z najstarších chránených území – Badínsky prales, či Zvolenský zámok. Použila som však pojem „krajina ukrývajúca“ zámerne, pretože mám pocit, že cestovný ruch na Slovensku má veľký potenciál, mal by sa ale zamerať na to, aby sa lepšie predal doma i v zahraničí. Osobne si myslím, že v posledných rokoch sa služby na Slovensku zlepšili, ale problémom ostáva marketing. Aj preto ľuďom zo zahraničia slovenské turistické ciele vždy vrelo odporúčam.

6. Keď cestujete do zahraničia, naštudujete si o krajine všetko vopred, alebo sa spoliehate na vedomosti sprievodcu, ktorý vás bude mať na zájazde na starosti?

Do zahraničia radšej cestujem na vlastnú päsť. Rada sa dopredu o krajine informujem, ale plán cesty si nechávam otvorený. Nedávno som sa vrátila z Malajzie, kde sme si s priateľmi okrem letenky a hotela na prvú noc všetko zabezpečovali na mieste. Pokiaľ si ale idem pozrieť jednotlivé pamiatky, využívam vedomosti sprievodcu. Nielen že si viac zapamätám, ale odkedy sama pracujem ako sprievodkyňa, vždy sa rada priučím aj nejakým novým „trikom“.

7. Máte vysnívanú krajinu, ktorú by ste chceli navštíviť?

Najradšej by som „skromne“ navštívila všetkých súčasných 193 členských štátov OSN spolu s ďalšími, ktoré sa o členstvo uchádzajú... (smiech). Najbližšie plánujem navštíviť Nový Zéland. Láka ma hlavne nádherná novozélandská príroda, ktorá svojou rozmanitosťou a jedinečnosťou môže byť radená medzi divy sveta.

Jana Gregor-Rogler

Certifikovaná viedenská sprievodkyňa v nemeckom, slovenskom a českom jazyku

1. Ako ste sa stali sprievodkyňou a čo vás k tomu viedlo?

Prvé sprievodcovské skúšky som absolvovala ešte ako študentka Vysoké školy ekonomickej Fakulty ekonomiky služieb a cestovného ruchu v Banskej Bystrici. Už ako žiačka som rada rozprávala rozličné historiky, zúčastňovala som sa na súťažiach v prednese prózy na Sládkovičovej Radvani alebo dramatických vystúpeniach s pionierskym klubom Talent napríklad na storočníci Jozefa Gregora Tajovského. Neskôr som v bansko-bystrickom rozhlase pôsobila ako hlásateľka... Po otvorení hraníc som bola zamestnaná v ČEDOKU v Bratislave a chodievala som do Viedne vlakom každý víkend. Do mesta som sa doslova zaľúbila. Tu som absolvovala skúšky na certifikovanú viedenskú sprievodkyňu („Wiener Fremdenführer“) – to je profesia sprevádzania cudzincov, ktorí prichádzajú do Viedne. „Reiseleiter“-om, teda sprievodcom, ktorý technicky a organizačne zodpovedá za pridelenú skupinu, cestuje s ňou do rôznych krajín a poskytuje základné informácie, som už bola. Na Slovensku je na to len jeden výraz „sprievodca“. Skúšky na pridelenie plakety Fremdenführer sú podstatne ťažšie. Na ústnej časti sa ťahajú otázky z histórie a umenia ako na maturitách. Praktické skúšky v autobuse sú v nemčine aj vo voliteľných rečiach a zároveň počas výkladu treba vedieť navigovať vodiča. Na prechádzke kladie komisia často otázky, ktoré môžu vyvieť z rovnováhy. Našťastie som z vyše stovky viedenských múzeí dostala vysvetliť to, čo som si priala – Silberkammer, resp. „tie moje tanieriky“, ako mi povedala jedna kolegyňa (smiech)... Príprava trvala dva roky, prednášky sme mali trikrát v týždni, večer po tri hodiny, v sobotu zas výučbu priamo v meste, v nedeľu nasledovalo samoštúdium...

Ale oplatilo sa, predseda komisie aj hostia, ktorých sprevádzam, oceňujú moje nadšenie pre túto činnosť, ktorá je pre mňa skôr hobby ako práca.

2. Aký má byť dobrý sprievodca?

V prvom rade musí vnímať záujmy jemu zverených ľudí. Ak je to skupina lekárov, tak sa špecializuje aj na históriu medicíny, vojakov budú predovšetkým zaujímať mestské hradby, deti detstvo cisárov a kráľov... Proste výklad treba koncipovať tak, aby zaujal. Tempo by mal prispôbiť najslabším, poskytnúť dosť priestoru na otázky, primerane sa obliecť... Sprievodca je predsa vizitkou mesta!

3. Akých turistov máte najradšej a prečo?

Môj profesor Marián Gúčík vravieval žartom, že turisti sú tí, čo chodia po horách. My sme vždy hovorili o účastníkoch cestovného ruchu. Vzala som si to k srdcu... (smiech). Mám rada všetkých návštevníkov, ktorých sprevádzam po Viedni, ale krajania sú mi vždy najmilší. Sú schopní so mnou chodiť aj štyri hodiny pešo, často nechcú ani prestávku. Keď mi pri rozlúčke zatlieskajú ako hviezde z amerického filmu, viem, že som im urobila radosť, a to je obrovská motivácia. Baví ma vysvetľovať históriu aj Viedňanom, pričom nezabudnem vyzdvihnúť slovenských umelcov, o ktorých vedia len máličko. Cítim to ako svoje poslanie. Keď sprevádzam školákov s koreňmi z rôznych krajín sveta, teším sa, keď pochopia, že najkrajšie pamätihodnosti sú spoločným dielom mnohých národov.

4. Máte nejaké miesto, pozoruhodnosť alebo pamiatku, ktorú najradšej ukazujete turistom?

Zámok Schönbrunn, bývalú letnú rezidenciu Habsburgovcov. To bolo prvé, čo ma na Viedni nadchlo, keď som sem prišla ešte v čase socializmu. Sprevádzala nás vtedy česká sprievodkyňa a ja som si pomyslela, tak toto by som chcela raz robiť aj ja. O niekoľko rokov som si v zámockom parku

čítala knihy a predstavovala si, čo všetko sa tu odohrávalo. Doslova sa tu dá vžiť do minulosti. V spálni cisára Františka Jozefa I. máte pocit, že pred chvíľou vstal, pomodlil sa na kľáckach vedľa železnej posteľe, zložil si držiak na bokombrady a vykúpaný studenou vodou svojím kúpeľníkom odkračal do svojej pracovne... Najradšej sprevádzam večer, keď si skupina objedná aj večeru a koncert v oranžérii, cítim sa ako jedna z dvorných dám, ktoré privádzajú hosti na ples...

5. A čo by ste odporučili zahraničným návštevníkom pri návšteve Slovenska?

Bojnický zámok – ten je môj najobľúbenejší. V Bojniciach som sa narodila, mám teda k tomuto miestu blízky vzťah, dokonca som o Bojniciach písala aj svoju diplomovú prácu! Posledného panovníka Bojnického zámku – Pálffyho – spomínam Slovákom aj na prechádzke imperiálnou Viedňou, kde stojí tiež jeden z jeho palácov. Bojnický zámok je naozaj rozprávkový, tak sa voľ aj podujatie, počas ktorého na zámku stretnete postavičky zo známych rozprávok. Okolie je romantické, s jazierkami, leknami a prastarou lipou kráľa Mateja. A nesmieme zabudnúť ani na bojnický zoologický záhradu... Mrzí ma ale, že na mnohých internetových stránkach o slovenských mestách chýbajú informácie o ich histórii a atrakciách v nemčine. Podobne aj jedálne lístky v reštauráciách... Sú síce v angličtine, ale keďže naši najbližší potenciálni zákazníci sú Rakúšania, treba im vyjsť v ústrety aj takými elementárnymi vecami.

6. Keď cestujete do zahraničia, naštudujete si o krajine všetko vopred, alebo sa spoliehate na vedomosti sprievodcu, ktorý vás bude mať na zázajde na starosti?

So Spolkom viedenských sprievodcov sa každoročne zúčastňujem na študijných cestách do bývalých krajín monarchie. V každom meste nám pridelia tých najlepších sprievodcov. Napriek tomu sa pripravujem vopred. Popíšem si všetky plánované miesta podľa programu s fotodokumentáciou, kúpim bedeker, na mape sledujem cestu a každý deň si zapisujem zážitky do cestovateľského denníka. Kolega všetko filmuje, aj mňa – s komentárom, že mám so sebou zase tú zlatú knihu, ktorá vraj raz bude možno múzejným exponátom... (smiech). Keď si po čase zápisky čítam, veľmi sa teším, sú dobrou pomôckou pri popisovaní stoviek fotografií z týchto ciest.

7. Máte vysnívanú krajinu, ktorú by ste chceli navštíviť?

Už dávno sa chystám na zázajd po zámkoch na Loire, akosi sa na zámkoch cítim veľmi dobre. Ešte nikdy som nebola v New Yorku... Vlastne by som chcela byť všade, kde sa dva hrachy varia, ako mi vravievali doma, zatiaľ si však vychutnávam možnosti, ktoré sa mi v priebehu roka naskytnú. V októbri plánujem navštíviť Pobaltie a Petrohrad. ■



Jana Gregor-Rogler medzi účastníkmi výletu do Artstettenu

Foto: Ingrid Fux

Ingrid Žalneva

BORIS FILAN NA CESTE OKOLO SEBA

V minulom roku zorganizoval náš školský spolok SOVA návštevu muzikálu Ôsmy svetadiel. Pesničky od skupiny Elán s textami Borisa Filana oslovili nielen generáciu, ktorá pri nich vyrastala, ale páčili sa aj našim mládežníkom. Známý textár nám 7. marca 2013 počas svojej talkshow v Rakúsko-slovenskom kultúrnom spolku povedal, že je to tak preto, že tie texty sú „aperitívom na vlastné spomienky“... Boris Filan si zaspomínal nielen na začiatky spolupráce s Jožom Rážom – „svojím bratom, ktorého si nevybral sám“, ale aj na svoju prvú návštevu Viedne, ktorá bola vtedy nedostupnejšia než dnes Mars, a spolu so svojim synom Oliverom nám priblížil zážitky z ciest, najmä z tej poslednej, ktorá ich zaviedla do Ruska.

Foto: archív B. Filana

Uspešný spisovateľ a cestovateľ Boris Filan



Ešte pred začiatkom klubového večera sme požiadali známeho textára a spisovateľa o krátky rozhovor. Boris Filan na viaceré z otázok odpovedal lakonicky – krátko, stručne a s humorom – proste typicky „filanovsky“.

Uvádza sa o vás, že ste spisovateľ, textár, dramaturg, scenárista, moderátor a cestovateľ. Ktoré povolanie vám sedí najlepšie?

Vyštuďoval som scenáristiku, bol som zamestnaný ako dramaturg, živil som sa písaním textov. Mám tulácku povahu, tak som sa vybral do sveta. Bavilo ma o mojich cestách rozprávať tak, aby ľudia začali vidieť ušami. Bývalý šéfredaktor SME Karol Ježik ma požiadal, aby som to spísal. Odvtedy som vydal dvadsaťosem kníh, takže som asi spisovateľ.

Hneď na začiatku muzikálu Ôsmy svetadiel prevažuje publikum pesnička „Navždy sa zachová v pamäti stužková“. Pamätáte si aj vy na tú vašu stužkovú?

Svoju stužkovú si pamätám. Na synovej som bol tajne. Bola podobná ako naša. Profesori na mätko, dievčatá namysleno a chlapci natvrdo.

Máte prehľad, ku kolkým pesničkám ste napísali texty? Je medzi nimi niektorý váš najobľúbenejší? Venujete sa písaniu textov aj v súčasnosti?

Napísal som vyše 500 textov, mám rád „Smrtku na Pražskom orloji“. Píšem si texty do zásoby, je to pomalá komplikovaná činnosť, nedá sa unáhliť, ani vynútiť. Mám asi päť nových „elánskych“ textov.

Náš časopis vychádza na konci leta, preto by som sa chcela pristiaviť pri téme „cestovanie“. Navštívili ste veľa krajín, aj všelijakých exotických. Ale precestovali ste aj Slovensko?

Slovensko som precestoval stokrát, ako basketbalista, televízny dramaturg, s Prúdmí a Elánom, aj s naším programom. Knihu Weverka som umiestnil do Brezna, kde poznám v okolí každý strom a skalu.

A čo Viedeň, ktorú máte takpovediac „za rohom“? Chodíte sem často?

Do Viedne chodíme roky s Jožom Rážom na kus pohody a sushi. Málokto vie, že Viedeň je bašta japonskej kuchyne v Európe. Takže: Naschmarkt, hotel Sacher a dáka výstava. Vo Viedni sa slušne vyznám, bez problémov sa pohybujem autom aj peši. Keď som prišiel prvý raz do Viedne, zistil som, že tá západná budúcnosť vyzerá ako naša minulosť. Bolo tam všetko, o čom mi rozprávala stará mama.

Kedysi ste spomínali, že sa rád vraciate na chorvátsky ostrov Hvar. Platí to stále, alebo máte už iné miesto na zemi, kam sa často navraciate?

Môj kamarát Nikša (chorvátsky maliar Nikša Barišič – pozn. red.) zomrel a Chorváti sa po vojne veľmi zmenili. Chodím do Egypta, aj trikrát ročne. Luxor, Saomma Bay, Assuan.

Vo svojich cestovateľských príbehoch neraz opisujete aj kulinárske zážitky. Máte nejakú hranicu, že čo by ste určite do úst nedali?

Rád zjem všetko, čo jedia domáci a je to čerstvé a čisté. Nedávno mi daroval pán Heger z Vydavateľstva Slovart knižku najčudnejších jedál. Deväťdesiat percent z nich som jedol. Môj syn si v knihe listoval a povedal, že jediné by nedokázal jesť – kačacie vajička so živým zárodkom. To som v Manile mával na večeru.

Ktoré najexotickejšie krajiny ste navštívili?

Je to v knižkách a hlavne na tom nezáleží. Krajiny nie sú ako zbierka známok. Môžete stráviť nudný týždeň v luxusnom hoteli v Porth Moresby na Papui a inokedy vidieť nevidané veci v Rumunsku.

Stalo sa vám niekedy, že ste na domorodcov pôsobili omnoho exotickejšie než oni na vás?

V Thajsku majú radi mužov s bruchom. Nazývajú ich Budha a pre šťastie sa ich dotýkajú. Od žien to bolo príjemné.

Píšete si na svojich cestách denník alebo sa vám zážitky jednoducho ukladajú do pamäti?

Veľa fotím. Mám skvelé fotoaparáty Olympus, ktoré majú aj záznam zvuku.

A máte ešte nejakú vysnívanú krajinu, ktorú by ste chceli navštíviť?

Veľa. Rád by som sa vrátil na dlhý pobyt do Japonska, chcel by som prejsť autom krížom cez Ameriku. Už dva roky ma čakajú kňazi na Madagaskare, aby sme spolu navštívili baobabové lesy.

Vaša talkshow sa nazýva Cesta okolo seba. Aký kompas alebo navigačný systém potrebujete na cestu okolo seba?

TOTO DESATORO:

Maj rád ľudí, ale never im. Neklam často a neklam zbytočne! Uvedom si, že mapa nie je územie. Samota je vzácna, dávaj pozor, ako často ju riediš. Zametaj po sebe stopy, aby si zmiatol loveckých psov. Nič na ceste nie je také drahé ako to, čo vyzerá byť zadarmo. Ľudia sú vo svojej podstate rovnakí – lenivci, lakomci alebo zbabelci. Občas je veľmi užitočné niečo nevykonať, niekam neísť, niekoho nestretnúť. V živote je dôležité udržať sa na nohách, kým sa neuvoľní miesto na sedenie. Skutočný cieľ môže byť aj v polovičke cesty, alebo niekde inde, ako si si myslel. ■

Ingrid Fux

ANNA ŠIŠKOVÁ

Anna Šišková – slovenská herečka pochádzajúca zo Žiliny, zaznamenala v posledných rokoch nemalé úspechy. Veľmi nás potešilo, že sme mali možnosť sledovať jej herecké kvality nielen vo filme Musíme si pomáhať, za ktorý dostala najvýznamnejšie české filmové ocenenie za najlepší herecký výkon v hlavnej úlohe – Českého leva, ale aj osobne, 11. apríla na besede v RSKS.

Foto: Ingrid Fux



Populárna herečka pokračovala v príjemných rozhovoroch aj po skončení besedy

Ste slovenská herečka, ale často účinkujete v českých filmoch a televízii. Je ťažké presadiť sa mimo domova?

Áno, určite je niečo pravdy na tom, že doma nikto nie je prorokom, lebo aj mňa začali viac obsadzovať slovenskí režiséri, až keď som dostala úlohy v niektorých českých filmoch. A samozrejme, že po udelení ceny Českého leva sa rozvíril záujem a hrnuli sa pracovné ponuky.

Mimoriadny úspech filmu českého režiséra Jana Hřebejka Musíme si pomáhať vás vyniesol až na vrchol záujmu filmového sveta. Film bol nominovaný na Oscara v kategórii cudzojazyčných filmov. S akými pocitmi ste sa zúčastnili na odovzdávaní tejto prestížnej ceny v Hollywoode?

Atmosféra slávnostného odovzdávania Oscarov je presne taká istá ako u nás na Slovensku či v Čechách, keď sa odovzdávajú Dosky alebo České levy: slávnostná a sviatočná. Stretnú sa tu umelci, ktorí prezentujú svoju tvorbu za uplynulé obdobie. Samozrejme, ako to už v živote býva, niektorým sa cena ujde a niektorým nie.

Dostali ste po nominácii na Oscara aj nejaké filmové ponuky zo zahraničia?

V Los Angeles som mala možnosť vstúpiť do niektorých agentúr a angažovať sa aj tu. Lenže v tom čase som mala ešte malé deti a bolo pre mňa nepredstaviteľné, že by som napr. každé dva mesiace letela do Ameriky, aby som tam nakrúcala, také niečo vtedy u mňa nepripadalo vôbec do úvahy. Okrem rodinných tu boli aj pracovné dôvody. Človek sa potom nemôže viazať na predstavenia v divadle, nakoľko musí byť k dispozícii na nakrúcaní filmovému

štábu. Jednoducho v danom čase nebol takýto spôsob práce pre mňa reálny. Vôbec to ale nelutujem, pretože ja som išla svojou cestou, ktorú som si vybrala. Bola to proste moja cesta – moja voľba.

S ktorými režisérmi sa vám dobre spolupracuje?

V divadle Astorka som najviac spolupracovala s Romanom Polákom, pripravila som s ním niekoľko predstavení. V slovenských filmoch som niekoľko úloh stvárnila v snímkach režiséra Stanislava Párnického a Vladimíra Fišera. A režiséra mám vlastne aj doma – Jírka Chlumského, ale s tým veľmi herecky nespupracujem, on ma do úloh obsadzuje veľmi málo. Okrem väčšej úlohy vo filme Konečná stanica, ktorý bol veľmi úspešný, a pri jeho nakrúcaní sme sa vlastne aj zoznámili, mi teraz zveruje rolu len zriedkavo. Asi sa bojí, aby nebol osočený z protekcie (smiech). Ale keď potrebuje vhodnú herečku na obsadenie maličkých roly, tak ma tam dosadí, pretože vie, že iná herečka môjho rangu by mu to nezobrala (smiech).

Pri vašom povaní a pôsobení na Slovensku i v Čechách vám pravdepodobne nezostáva veľa času. Ako ho využívate?

Tým, že striedavo hrám raz v Prahe, raz v Bratislave alebo iných mestách, strašne veľa cestujem, v podstate som neustále na cestách. Minimálne raz do týždňa sa otáčim medzi Prahou a Bratislavou, niekedy konštatujem, že môj domov je na diaľnici D1 spájajúcej naše hlavné mestá (smiech). Keď sa už niekedy dostanem na chatu či chalupu, užívam si pokoj a nedám sa len tak jednoducho z neho vytrhnúť. Veľmi rada tiež dovolenkujem pri mori, milujem

vodu a slnko. Minulý rok na Vianoce som bola na návšteve u mojej dcéry Dorotky v Indii a boli sme pri mori v Goa. Dcéra tam podniká v turizme, a tak mi zorganizovala pobyt, z ktorého som mala fantastický zážitok. Piesočnaté pláže sa tiahnu niekoľko kilometrov po pobreží a prímorské oblasti tam majú úplne iný ráz ako tie, na ktoré sme zvyknutí v Európe. Aj napriek tomu, že tam bolo veľa turistov, na tej veľkej ploche sa človek necítil taký stiesnený ako na niektorých európskych plážach.

A aký je váš vzťah k Viedni?

Viedeň je neskutočne krásne mesto, je to taká dokonalejšia a väčšia Bratislava (smiech). Obe mestá sú si blízke aj architektonickým štýlom. Mám na ňu krásne spomienky hlavne z obdobia, keď boli moje deti ešte malé a chodili sme sem na výlety. Spolu sme objavovali jej kúzelné zákutia a bolo to ako v rozprávke. Navštevovali sme zábavné parky, rôzne atrakcie i centrum mesta. Stále chodím do Viedne veľmi rada, ale v poslednom čase sa sem dostanem veľmi sporadicky, nezostáva mi nejaký čas. Pre ten môj spôsob života vlastne aj zabúdam na to, že by som sem mohla prísť, veď je to z Bratislavy len na skok. Obdivujem niektorých mojich kolegov, ktorí sem prídu napríklad na raňajky a potom sa tie raňajky niekedy pretiahnu aj do obeda...Vedia proste využiť blízkosť týchto dvoch miest a ťažiť z možností, ktoré toto nádherné mesto ponúka. Je to príjemné využitie voľného času a určitý impulz, zmena v každodennom živote.

Ďakujeme za úprimnú a živú výpoveď herečky Anny Šiškovej a tešíme sa na ďalšie stretnutie s ňou či už v divadle alebo v kine. ■

Ingrid Žalneva

LOĎ, AHOJ!

V kuchyni u rodičov je polička s rôznymi drobnosťami, každú sobotu bolo treba na nich poutierať prach. Vždy som sa pri tom zadávala na žltý tanier, ktorý visel nad poličkou. Bola na ňom vyobrazená loď Peter Veľký, na ktorej sa moji rodičia plavili pred rokmi po Stredozemnom mori. Tak som pri utieraní prachu začala snívať o tom, že sa aj ja raz vydám na podobný výlet loďou. Tento sen som si splnila v marci tohto roku po trase Omán – Spojené arabské emiráty.

Vitajte na palube!

Do Dubaja sme prileteli neskoro v noci. Na letisku čakala záplava taxíkov – všetky rovnaké, bėžové toyoty s červenými strechami, vyzerali ako letušky emirátskych aeroliniiek. Odviezli sme sa do prístavu Port Rašíd – do brány našich nastávajúcich zážitkov. Už z diaľky sme videli vysvietený kolos, ktorý zatienil aj osvetlenie najznámejších dubajských mrakodrapov. Impozantnosť nášho plavidla trochu narušalo písmeno C, ktoré odmietalo svietiť, takže pred nami stála OSTA ATLANTICA. Loď vzbudzovala rešpekt už len pri predstave, že sa na ňu zmestí 900 členov posádky a 2600 turistov! Pred vstupom do terminálu na veľikánskom parkovisku stálo len jedno auto. Ferrari. „Kapitán je už tu!“, pomysleli sme si. Všetko je, ako má byť: Ferrari bolo červené a kapitán Nicolo Alba, po slovensky Mikuláš Biely, bol vysoký muž v bielej uniforme na veľkej bielej lodi... Po dlhom a náročnom presune zo strednej Európy na toto 86-tisíc tonové plavidlo v dubajskom prístave sme konečne nad ránom zaľahli do postele v kajute č. 6220. S úľavou, že nemusíme skoro vstávať. Budiček bol však krutý... Pred desiatou nás z lodného rozhlasu, pusteného tak nahlas, ako sa len dalo, zobudila siréna cvičného poplachu. Neúprosný hlas vysvetľoval, kde nájdeme záchranné vesty, ako si ich obliecť, čo zobrať so sebou a ako najrýchlejšie utekať na 3. palubu, kde bude záchranné cvičenie. Výzvu najprv vyhlásili po nemecky, ďalej po anglicky, taliansky, španielsky, holandsky a nevynechali ani ruštinu. Ohluchnutých nás potom zoradili podľa čísiel kajút, ženy a deti dopredu, mužov natlačili dozadu. Popred naše zástupy v oranžových záchranných vestách dôležite prekráčali štyria oficiéri v bielych uniformách a zahlásili rozchod. „Zoznamovací večierok“ bol úspešne za nami...

Prechádzka po lodi

Paluba, na ktorej sme bývali, sa volala Amarcord. Pomenovanie nebolo náhodné, aj ostatné paluby niesli názvy podľa filmov svetoznámeho talianskeho režiséra Federica Felliniho. Zo stien sa na nás pozerala svojimi detskými rozšírenými očami Giulietta Masina (naša Perinbabka), ale aj švihácky Marcello Mastroianni, a Anita Ekberg sa kúpala vo Fontáne di Trevi. Bola tu aj sála Paparazzi – na stenách viseli čierne-biele zábery z nakrúcania Felliniho filmov – veď práve on prvýkrát použil tento pojem, keď hľadal vhodné meno pre postavu dotieravého fotografa vo svojom kultovom filme Sladký život. Vtedy netušil, že slovo paparazzi sa udomácní vo všetkých jazykoch. Posediať sa dalo aj v presnej replike kaviarničky Florián z Námestia



Loď Costa Atlantica - veľká ako 20-poschodová budova...

sv. Marka v Benátkach aj v iných salónoch a salónikoch, osviežiť sme sa mohli v bazéne, i keď len maličkom, nechýbali wellness, kasíno a ani kaplnka. Že tu bolo aj fitness, kde niektorí športovní nadšenci šliapali do pedálov stacionárnych bicyklov celú hodinu, ma neprekvapilo, ale trochu som bola v šoku z fanatikov, ktorí každý deň behali po bežeckej dráhe, teda stále dokola okolo komína... Páčilo sa mi, že do reštaurácie Tizian, kde sme sa stravovali, sa ľudia slušne obliekli – väčšinu hostí tvorili Taliani a aj staršie ženy boli šmrncovne nahodené a mladistvo vyčesané. Výletníci, ktorým neprekážajú spolustolovníci vo vyťahovaných tričkách, pod ktorými sa rysujú mokré plavky, dávali prednosť samoobslužnému bufetu Botticelli. Do ich plne naložených tanierov pozerali zo stien postavy z Botticelliho obrazov, priamo nad bufetom La Primavera (Jar) rozšľapala na zem jarné kvety a ruže. Pri dverách každej kajuty bola poštová schránka, kde sme si každý večer našli palubné noviny. Spomenula som si na svojich známych, ako sa vybrali na výlet loďou v Chorvátsku. Kapitán im po chorvátsky niečo vysvetľoval, pričom stále spomínal nejaké ukrcavanje a iskravanje. Moji známi si mysleli, že im radí, čo robiť, keď na nich príde morská nemoc... V skutočnosti to boli informácie o nalodovaní a vyloďovaní. Na našej plavbe to bolo jednoduchšie, všetky potrebné údaje boli v novinách.

Hlavné mesto Ománu

Pohľad z lode odkrýva úplne inú siluetu miest. Keď sme sa blížili k ománskej metropole, rozprestrela sa pred nami mesto ako z orientálnych rozprávok. Nízke biele budovy, štíhle minarety mešít a v pozadí ružovo-hnedé siluety pohoria Al-Hadžar so starými pevnosťami alebo aspoň so strážnymi vežami. Našu pozornosť upútala zvláštna stavba na jednej vyvýšenine, takisto celá biela. Vyzerala ako lietajúci tanier na nôžke alebo ako baroková cukornička.



Panorama Maskatu



Fotografie: archív autorky

Stačilo nadvihnúť vrchnáčik a čakať, či z nej vyskáču kocky cukru alebo zelení mužíčkovia. Vôbec sme netušili, čo to je. Ale zastavme sa trochu pri názve – ak si totiž myslíte, že hlavné mesto Ománu sa volá Muscat preto, že tu rozvoniavajú na balkónoch muškáty, v kuchyniach muškátový oriešok alebo v pohároch známa odroda vína, tak sa mýlite. S tým menom som vás zámerne trochu poplietla, pretože anglický prepis sa má správne vyslovovať Maskat a takto sa aj mesto správne volá po slovensky. Je to arabské slovo, ktoré označuje miesto, kde sa spúšťa kotva. Veď Maskat patril už oddávna k významným strategickým prístavom. A ako mesto vonia? Presne

tak ako to vonia v našich kostoloch! V Ománe sa totiž už od staroveku pestuje najkvalitnejší kadidlovník pravý (*Boswellia sacra*), získava sa z neho vonná živica, ktorá sa zapáli a modlitba tak spolu s voňajúcim dymom stúpa rovno do neba. Kadidlo používajú moslimovia aj kresťania, bol to jeden z darov, ktoré traja mudrci priniesli malému Ježiškovi. Tak túto vôňu sme cítili všade, hlavne na trhu, kde sa predáva nielen živica (čím sú zrnká svetlejšie, tým

sú kvalitnejšie), ale aj nádoby, v ktorých sa páli. Môžu byť z hlíny, mosadze i zo striebra, majú rôzne tvary, veľmi často sú okrúhle, presne také ako tá neznáma stavba nad prístavom – vyhladková veža, nedávno vybudovaná, nový symbol mesta.

Ako sa dostať do mešity

Najvýznamnejšou pamiatkou mesta je Mešita sultána Kábúsa. V lodných novinách nás upozorňovali, že Omán je konzervatívna krajina, pre nemoslimov je sprístupnená jedine táto mešita, preto sa treba do nej patrične obliecť. Mužom stačia dlhé nohavice, ale ženy musia mať zakryté členky, ruky i vlasy. Obliekla som si preto najdlhšiu sukňu, akú mám. Zahalená do šatky a do svetrika s dlhými rukávmi som si kriticky premeriavala Holanďanky z našej lode, ktoré sa síce snažili stiahnuť svoje legíny až k členkom, ale

tie sa im pri každom kroku posúvali zase na lýtka. Sprievodca moje oblečenie odobril a kým dohovárať Holanďankám, pobrala som sa ku vchodu do mešity. Stáli pri ňom dvaja „módni policajti“ v dlhých staroružových galábijách a s turbanmi na hlave. Už som takmer prešla ich kontrolou, keď som začula rúzne „Stop!“ Chudý muž s orlím nosom ma odmietol pustiť, pretože moja sukňa mala vzhľad rozparok! Síce malý, ale mala. To už sa prihnal aj sprievodca a keďže som bola jediná(!), ktorú nechceli pustiť, snažil sa mi pomôcť: že či nemám so sebou pančušky? Predstavte si, mala som! Akoby ma niečo ráno osvietilo, napchala som si silónové podkolenky do kabelky, hoci teplomer ukazoval 35 stupňov! Celá hrdá na svoju predvídavosť som utekala na toaletu obliecť sa. S úsmevom sa vraciam a ten „orliak“ vyslovuje nekompromisne ďalší ortiel: nepustí ma, lebo pančuchy majú rovnakú farbu ako nohy!!! Tak ja sa vyberiem z ďalekej Viedne do Maskatu, aby ma nepustili do sultánovej mešity? Tak to teda nie, milí Ománci, to ešte nepoznáte vynaliezavosť slovenskej ženy! Čupla som si tam pred nimi a rozstrihnuté cípy sukne som zviazala na uzol. Ten môj neprajník síce poznamenal, že takto nebudem môcť chodiť, na čo som len odvrkla, že to je už môj problém a ponáhľala som sa za skupinou. No, ponáhľala ako ponáhľala, skôr som cupitala ako japonská gejša...

Emirátske skanzeny

To, že sme z Ománu prešli na územie Emirátov, sme spoznali podľa telefónneho operátora: kabát (oMANTEL) sa zmenil na zeleninový pokrm (etiSALAT). Z prístavu Khor Fakkan sme sa vydali na prehliadku emirátu Fudžajra, pričom sme sa občas ocitli v malých exklávach ďalšieho emirátu Šardžá. Krajina sa poriadne odlišovala od obrázkov, ktoré vidáme na pohľadniciach z Dubaja. Neboli tu žiadne mrakodrapy (zatiaľ), žiadna nekonečne rovná púšť, ale hory a samé palmy. No aj Fudžajra má svoje naj, je tu najmenšia a najstaršia mešita v celých emirátoch – Al Badiyah. Zatiaľ čo sa novodobé mešity stavajú pre tisíce veriacich, tu sa ich zmestí ledva štyridsať, aj to sa musia viacerí prikrčiť, pretože strop má len 1,5 metra. Minimešitka nemá žiadne minarety, iba zvláštne veže, ktoré mi svojím tvarom pripomínali cumle na dojčenských fľaškách. Krajina pôsobila trochu zaspätým dojmom, i keď už aj tu vidno, ako sa rúcajú staré domy, aby ich čo nevidieť nahradili moderné architektonické zázraky – vysoké, vyššie a najvyššie. Bohatí šejkovia však nedávno prišli na to, že turisti hľadajú aj niečo iné než len výškové budovy, a tak začali v každom emiráte stavať akési skanzeny, kde sa v niekoľkých nanovo postavených tradičných obydliach snažia ukázať, ako sa tu žilo, kým sa polia neorané nepremenili na polia naftové. V jednej heritage village nám dokonca predviedli aj národný tanec! Sedem unudených mužov v dlhých bielych dišašách prešlapovalo na mieste a na pokyn pohybovali paličkou v pravej ruke hore a dolu... Bolo to také o ničom, tanec aj celý skanzen. Len keď nás ponúkli arabskou kávou v malých šáločkách, podávanou s čerstvými datľami namiesto cukru, a keď použité šálky aj s nedopitou kávou strčili do lavóra so zakalenou vodou, aby ich pripravili pre ďalších návštevníkov, tak to jediné bolo to pravé, autentické, beduínske...



Najmenšia mešita v Emirátoch

Predaj rýb

Zvláštne na mňa zapôsobil aj rybí trh. Normálne sa vám predsa s týmto pojmom hneď vybaví špina a smrad. Ak si pamätáte opis miesta, kde sa narodil Grenouille zo Süskindovho Parfumu, tak viete, o čom hovorím. My sme sa ocitli na trhu, kde síce pár mužov uprostred trhoviska čistilo ryby, všetci však mali na sebe tmavomodré pracovné plášte s bielymi zásterami a na hlavách igelitové čiapky a umývali sa pod tečúcou vodou. Okolo čistiacej čaty boli rozmiestnené pulty s rybami a všelijakými morskými potvorkami. Aj predavači mali čiapky a plášte, ale bledomodré. Nikto hlasným pokrikovaním nechválil a nevynukoval svoj tovar, ako by ste na arabskom trhu očakávali. Smrad tu bol, ale len taký akurát. Aj susedný trh so zeleninou a ovocím vyzeral ako tie naše, v Európe. Pred západom slnka sme sa išli prejsť do prístavu. Ponevierali sa tu skupinky mužov, akoby na niečo čakali. Zrazu medzi nimi prebehla akási vlna a my sme sa nestačili čudovať, akou rýchlosťou sa priamo pred nami na kamennej dlažbe rozprestrel koberec z rýb. Boli krásne, lesklé a veľké. Žiadne sardinky, tie sa nechávajú sušiť priamo na brehu. Usušené na slnku sa už oddávna používajú ako krmivo a hnojivo. Tu pred nami defilovali ryby sivé alebo modré, v inej časti koberca prevládala ružová a oranžová, niekde sa ryby ešte hýbali a plieskali. Pri okrajoch sa zhromaždili nakupujúci a len čo sa s rybármi zjednali na cenách, ryby začali miznúť do pristavených pickupov. Predstavenie sa skončilo. Rybári odišli nahadzovať siete na nočný výlov, na ich predané úlovky čakali grily a pekáče, a my sme sa pobrali zháňať nejaké tradičné oblečenie, lebo na lodi sa mala konať arabská noc.



Rozprestieranie koberca z rýb

Kultúrny život na lodi

Večer, ako naschvál, začalo pršať, takže avizovaná noc sa nekonala pod arabskými hviezdami, ale pod dažďovými kvapkami. Loď bola pripravená aj na tento variant, nad priestorom pri bazéniku sa natiahla vysúvací priesvitná strecha. Pod ňou sa rozohrala veľká pestrofarebná feéria: čašníci predvádzali svoje žonglérske čísla s pohármi, dvaja kuchári sekali z ľadových kvádrov umelecké sochy a hostia, navlečení do všelijakých orientálnych kombinácií, sa odviazali pri brušných a iných tancoch. Arabská noc bola len jedným z podujatí, ktoré pre nás počas plavby pripravovali každý večer. Na lodi bolo najmenej päť koncertných krídel v salónikoch a baroch, ale aj honosná divadelná sála Caruso so zamatovými kreslami a minipultíkmi na miešané nápoje. Rôzne večerné predstavenia pripravovali profesionálni tanečníci a hudobníci, ako aj medzinárodný tím animátorov, väčšina jeho členov pochádzala z Brazílie, nečudo, že vystúpeniam nechýbali temperament ani humor. „It's time to have your dream to come true“ – pod týmto heslom sa konal najdojímavejší program, večer na rozlúčku, v ktorom účinkovali zástupcovia 897-člennej posádky. Program nazvali veľmi výstižne. Ved' určite okrem mňa sedeli v hľadisku aj iní, ktorí si práve plnili sen o plavbe loďou. A na javisku, mladí ľudia z rôznych kútov sveta, ktorí práve vymenili metly a varechy za mikrofóny, si v skromných outfitoch, ale s mocnými, nádhernými hlasmi spievali svoj sen o svetlách rámp, o veľkom publiku a neutíchajúcom potlesku...



Veľká biela mešita v Abú Dhabí

Zázrak z oblakov

Sedem arabských emirátov zjednotil v roku 1971 veľký otec vlasti šejk Zajd bin Sultán an-Nahaján. Na každom rohu vidíte veľké podobizne tohto dôstojného muža s múdrou, pokojným pohľadom. Aj on mal sen, ktorý sa mu podarilo realizovať: premeniť púšť na zelenú plochu – najmä v hlavnom meste Abú Dhabí, ktoré sa pýši veľkým počtom parkov. Posledným želaním šejka bolo postaviť najväčšiu mešitu v krajine. So stavbou pre 40 tisíc modliacich začal ešte pred svojou smrťou, dokončil ju jeho syn, terajší vládca Emirátov. Mešita akoby spadla z oblakov. Doslova: ako by sa snehobiele kopovité oblaky zniesli z neba, 82 ich ostalo vo svojej pôvodnej forme (kupoly) a štyri sa premenili na tenké, vysoké minarety. Do žiarivo bieleho mramoru sú vsadené nádherné intarzie z polodrahokamov – farebné kvetinové zhluky. Kvety, len menšie, sa vinú aj okolo 1096 vonkajších stĺpov. Pred návštevou tejto nielen najväčšej, ale aj najkrajšej mešity v krajine, som neriskovala a obliekla som si dlhé nohavice. Napodiv, žiadna príliš prísna kontrola sa nekonala, bez problémov som prešla dnu. Vnútro centrálnej rotundy je tiež obložené bielym mramorom, ornamenty sú z polodrahokamov, perle a hlavne zo zlata. Celej dekorácii dominuje sedem Swarovského lustrov z miliónov drobných kryštálikov. Najnápadnejšie sú zelené a červené trblietavé guľky ako tyčinky a piestiky vyčnievajúce z obrovského kvetu – ten najväčší má priemer 10 metrov! Do Guinnessovej knihy rekordov je zapísaný koberec, ktorý tkalo 1200 žien zo severného Iránu. Koberec s plochou 6000 m² síce priviezli dvomi lietadlami v deviatich kusoch, tkáčky ich však zotkali dokopy, preto sa považuje za jeden kus, a preto mu patrí miesto medzi svetovými unikátmi. Veľká mešita je symbiózou tradičného a moderného, je to internacionálna stavba, v ktorej sa striedajú materiály, ozdobné elementy a dizajnové prvky z rôznych krajín sveta. Keď sme sa autobusom čoraz viac od nej vzdalovali, stále nás to nútilo ohliadnuť sa a presvedčiť, či sa tá pozoruhodná formácia z „bielych oblakov“ nerozplynula opäť na oblohe...

Na pláži

Počas plavby sme mali stále more na dosah, ale až v Abú Dhabí nám ostal čas na kúpanie. Plávali sme v mori a dívali sa pri tom na mrakodrapy. Vôbec som nemohla uveriť tomu, že ešte nedávno tu bola len zaostalá osada, ktorej obyvateľia sa živili pirátsvom, rybolovom a lovom perál, aj to len dovtedy, kým Japonci nezačali perly pestovať umelo. Ale prišiel rok 1962 – začiatok ťažby ropy – a akoby mávnutím čarovného prútika tu vyrástla supermoderná metropola. V priebehu (len) jednej generácie sa tunajší obyvatelia presťahovali z biednych chatrčí z nepálených tehál a palmových listov do luxusných apartmánov, vil a honosných palácov, ťavy vymenili za mercedesy a do kávy si namiesto kardamonu začali sypať zlatý prášok... Na pláži bol aj plavčík, ktorý nadozeral ani tak na to, či sa niekto topí,



Idie sa na pláž

ako skôr na to, či sa osoby opačného pohlavia vo vode nepribližujú k sebe príliš blízko! Predstavte si, aj v obchodných domoch tu majú cedule, ktoré zakazujú bozkávanie a iné prejavy náklonnosti! Nebývalý rozmach katapultoval Emiráty medzi najbohatšie krajiny sveta, ale jedno sa nezmenilo: postavenie ženy. Žena predovšetkým rodí deti, stará sa o domácnosť, muž ju môže bezrestne biť a na rozvod mu stačí trikrát pred dvomi svedkami vyhlásiť, že svoju manželku prepúšťa, zatiaľ čo žena musí svoje dôvody na rozvod predniesť pred celým tribunálom. Nepatrí sa, aby z domu odchádzala sama, preto sme v obchodných domoch stretali vždy len skupinky žien. Všetky mali kabelky svetových značiek, ale boli zahalené od hlavy po päty v čiernych abách a na hlavách mali závoj s čiernou maskou (burka). Takto oblečené chodia aj na pláž, trochu sa pohrajú s deťmi a pohojdajú na hojdačkách. V Abú Dhabí sa v mori kúpali dve odvážne domorodkyne, ktoré mali na sebe „burkini“ – čudné neoprénové obleky s kapucňou, zakrývajúce celé telo...

Dubajland – nič nie je nemožné!

Dubajské mrakodrapy sú možno lahôdkou pre milovníkov architektúry, pre mňa skôr zhmotnením rozhadzovačnosc, víťazstva formy nad obsahom a peňazi nad úžitkom. Predstavte si policu, na ktorej stoja rôzne spraye, fľaštičky od voňaviek a dózy od piva. V mnohých socialistických kúpeľniach a obývačkách si takto trónili a nevyhadzovali sa ani po použití, pretože – dovezené zo Západu – sa stávali symbolom v tých časoch pre nás nedosiahnuteľného blahobytu. Pri pohľade na alej dubajských mrakodrapov som stále musela myslieť na tie strieborné, sklenené a vyleštené flakóny s vyfúčanou dušou... Ešte pred krízou vyrukoval Dubaj každý mesiac s novým megaprojektom, na vyprahnutej zemi sa stavali úžasné stavby a do mora nasypávali umelé ostrovy. Na golfskom pobreží bola vtedy jedna štvrtina všetkých použiteľných žeriavov na svete! Kríza stavebný boom spomalila, ale nezastavila – ako sme sa mohli presvedčiť, jeden z najväčších lesov mrakodrapov vyrastá momentálne v prístavisku Dubai Marina. V Emirátoch sa nachádza 7 % svetových zásob ropy, ktoré vystačia ešte na 90 rokov, a tak sa môže smelo stavať ďalej!



Burdž Chalífa - najvyššia veža na svete

Ale priznám sa, že najvyššia budova na svete – Burdž Chalífa zapôsobilala aj na mňa. Je ako elegantný teleskopický ďalekohľad, ktorý niekto stále vysúval a vysúval a potom postavil na zem. Skutočnú inšpiráciu však poskytol architektovi tunajší púštny kvet s bizarnými výčnelkami – isménia biela. Výťahom sme sa odviezli na vyhliadkovú plošinu na 124. poschodí (454 m), čo je zhruba polovica celkovej výšky mrakodrapu. Hoci cesta výťahom trvala necelú minútu, žalúdok ostal na svojom mieste. Pod nami ležalo najväčšie stavenisko na svete, „detská stavebnica“ rozmarných šejkov, posadnutých zdolávaním superlatívov...



Dubaj - panoráma



Trochu iný Dubaj - vodné taxíky na Creeku

Kde pulzuje život?

Na Abú Dhabí mi bolo sympatické, že vďaka svojim parkom a nábrežným alejám je ústretové aj voči peším návštevníkom. V Dubaji sme sa pokúšali prejsť pešo len kúsok, napokon bolo z toho nekonečné obchádzanie staveniskových zátaras a nemožnosť prejsť na druhú stranu frekventovanej cesty. Pulzujúce srdce pouličného života sme napokon objavili na brehoch lagúny Creek. Tu kotvia nahusto vedľa seba malé drevené loďky (abra), ktoré slúžia ako taxíky, tu sa môžete zjednávať pri nákupe zlata i korenia, tu stoja veterné veže s úzkymi uličkami – poslovia z minulosti. Má to len jednu „chybičku krásy“. Všetci sú tu buď turisti alebo gatarbeiteri. Ešte nikdy som nebola v krajine, kde domáce obyvateľstvo tvorí menšinu (iba 20 %!). Je len málo miest, kde ich stretnete – hlavne v najväčšom zábavnom vodnom parku na svete pri luxusnom hoteli Atlantis (muži a deti v plavkách, ženy oblečené alebo nanajvýš v burkinách) a v obchodných domoch, napr. v Mall of the Emirates. To je ten s krytou lyžiarskou halou. Máte doma sklenenú guľu, ktorú keď potrasiete, začne v nej padať drobný snežik? Tento rakúsky vynález sa donedávna úspešne vyvážal do Emirátoch, aby v školách mohli deťom na ňom vysvetliť princíp sneženia. Aj lyžiarska hala v Dubaji je ako jedna veľikánska sklenená bublina s malými figúrkami, ktoré sa lyžujú, sánkujú, šmýkajú alebo gulujú. Pre túto zábavku treba každý deň nafúkať 30 ton nového snehu! Viete, v čom sa ale tento svah odlišuje od ozajstného? Všetci majú rovnaké oblečenie, z požičkovne! Nepovieva tam vetrik a zatiaľ nedomysleli ani to sneženie...

Rozlúčka s morom

Mám rada pohľad na more. Na východy i západy slnka odrážajúce sa na hladine. Na biele čiapy rozihraných vlín. Na prílivy, keď sa more usiluje obliznúť nám nohy. Na odlivy, keď sa snaží utiecť a pritom s nami stále ostáva. Na more rozbučené (z bezpečného miesta), keď ho obdivujeme, lebo je mocné a nevyspytateľné, ale aj na more pokojné, keď si uvedomujeme, aké je širo-šire. Len málo slov v slovenčine si zaslúži tento prívlastok! Na zadnej časti našej lode boli stupňovité terasy, keď sme sa z nich pozerali, pod nami sa vykláňali ďalšie hlavy, ako by to boli diváci v divadelných lôžkach, pozorujúci ohlušujúcu morskú symfóniu. Loď za sebou nechávala dve široké spenené brázd, tiahnuce sa až kamsi za obzor. Občas prileteli morské vtáky, ktoré sa hlasným škrekotom rozčuľovali možno práve nad tým, že im zámožní šejkovia nejakým novým mrakodrapom zase ukradli kus oblohy a umelým ostrovom kus mora... Hoci sme na lodi hojdanie takmer vôbec nepociťovali, po návrate sa ešte štyri dni so mnou pohojdával svet a vracal ma tak do čerstvých spomienok na intenzívne prežitý týždeň. Život je zaujímavý práve tým, že nám poskytuje možnosti na uskutočnenie našich snov... ■

Zuzana Lettner

KREATÍVNY VÝTVARNÝ POBYT

V BAD GASTEINE

Účastníci 2. ročníka výtvarného pobytu mali možnosť objavovať svoje schopnosti, ako aj lepšie spoznať samých seba vďaka výtvarnej kreativite. Zároveň strávili začiatkom júna príjemný týždeň v spoločnosti zaujímavých ľudí v krásnom prostredí Álp. V hoteli Helenenburg si každý pochvaloval domácku kuchyňu, starostlivosť personálu hotela, príjemné prostredie a panoramatický výhľad na gasteinské údolie a alpské horstvá.



Účastníci pobytu počas slávnostnej vernisáže

Začiatkom júna je zvyčajne Bad Gastein navoňaný čistým sviežim horským vzduchom a prekvitajúcimi lúkami. Poskytuje ideálne miesto na prvú jarnú turistiku a wellness pobyt. Tento rok je však počasie plné prekvapení. A tak sme mali zážitok zo zasnežených kopcov trblietajúcich sa na slnku aj z mohutných duniacich vodopádov. Počas našich výletov sme sa vyhrievali na slniečku a obdivovali sytozelené stráne s prvými jarnými kvietkami. Určite stálo za to vychutnať si termálne kúpele vo Felsentherme a popritom obdivovať biele vrcholce alpských pohorí. Felsentherme, ako napovedá ich názov, sú vybudované priamo v skalách a zo sedemnástich prameňov tu vyteká mineralizovaná termálna voda s revitalizačným efektom.

Bad Gastein je romantické a historické mestečko, známe svojimi liečivými termálnymi kúpeľmi, krásnou alpskou prírodou, vodopádmi a jedinečnou architektúrou v znamení belle époque. V hoteli Helenenburg s vyše storočnou históriou sa stretli záujemcovia o výtvarné umenie zo Slovenska a Slováci žijúci v Rakúsku. Pod odborným vedením sa mohli zoznámiť s rôznymi výtvarnými technikami, ako aj zdokonaľovať svoje zručnosti pri kresbe a maľbe, a to v nielen v priestoroch hotela, ale aj priamo v Bad Gasteine.

Počas celého pobytu boli k dispozícii odborní lektori Mária Rutt a Fero Paluška. Pani Rutt nám veľmi zaujímavou priblížila predovšetkým prácu s akrylom a aj postup tvorby pri použití rôznych materiálov a výtvarných pomôcok. Pán Paluška nás uviedol do tajov kresby a predviedol vlastný spôsob „hrania sa s farbami“, či už akrylovými alebo olejovými. Ich kreativita, schopnosti využitia výtvarných materiálov a ľahkosť, s akou tvorili, bola fascinujúca a veľmi inšpiratívna. Nielen začiatočníci ocenili predvádzanie jednotlivých výtvarných techník a ich vyskúšanie počas spoločných workshopov. Aj vďaka podpore lektorov a individuálnym konzultáciám vzniklo mnoho zaujímavých diel. Viacerí začiatočníci boli na záver pobytu až prekvapení, že za týždeň vytvorili také nezvyčajné diela, ktorými sa môžu doma pochváliť a byť hrdí na to, že sa na toto dobrodružstvo podujali. V objavovaní výtvarných možností budú aj oni v budúcnosti určite pokračovať.

Niektorí účastníci pobytu prišli v sprievode svojich rodinných príslušníkov, priateľov alebo kamarátov. Využili čas na relaxovanie v termálnom kúpalisku, cyklistické túry, golf alebo turistiku v čarovnom prostredí Álp.

Na záver pobytu boli vytvorené diela prezentované počas vernisáže v priestoroch hotela. Dokonca prišli medzi nás aj pán starosta Bad Gasteinu Gerhard Steinbauer a členovia spolku priateľov umenia z Gasteinského údolia. Jeden vystavený obraz, ktorý počas pobytu vytvorila lektorka pani Rutt, našiel svojho nového spokojného majiteľa. A na prekvapenie sme počas rozhovoru s pánom Gernotom Tredrom z Bad Gasteinu zistili, že má veľmi rád Slovensko, v Tatrách strávil nezabudnuteľné chvíle počas svojej mladosti. Niekoľko obrazov od lektorov, výtvarníkov pani Márie Rutt a pána Fera Palušku, zostalo na obdiv v priestoroch hotela počas celej letnej sezóny v rámci predajnej výstavy.

Tento pobyt bolo možné uskutočniť za podpory Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku, ako aj veľkorysej podpory hotela Helenenburg. V mene účastníkov srdečná vďaka aj lektorom za ich snahu a výbornú prácu. Veď práve aj vďaka nim si každý z nás odnášal domov vlastné výtvarné diela a výborný pocit z nezabudnuteľnej dovolenky.

Kombinácia výtvarnej kreativity, aktívnej dovolenky a stretnutia so zaujímavými ľuďmi je proste výnimočná! Pridajte sa k nám aj vy na budúci rok, výlet do Bad Gasteinu stojí za to! ■



Kreatívny workshop - spontánny realizmus



Vernisáž - obraz Bad Gastein od Tatiany Šatárovej



Lektori - Mária Rutt a Fero Paluška



„Asi nás nepochopil ten,
kto nás berie vážne.“

Ján Kuric

Keď som odchádzala z bratislavskej kultúrnej inštitúcie, kde som s Jankom Kuricom pracovala na jednom oddelení, vôbec som netušila, že raz si budem pospevovať jeho hity, keď ich budem počúvať pri rannej káve vo Viedni z vysielania Slovenského rozhlasu. A už vôbec som nepomyslela na to, že sa tu po viac ako 20 rokoch znovu srdečne zvitame na jeho koncerte.

Stalo sa tak 3. júna 2013 – na tento deň náš spolok pozval koncertovať do Viedne skupinu Vidiek s frontmanom Jánom Kuricom.

Vidiek je poprocková skupina, ktorú v roku 1986 založili v Rovinke členovia rozpadnutej skupiny Ventil RG Ján Kuric s Ondrejom Tomčalom. Spočiatku tvorili duo, skupina sa postupne rozšírila a prešla niekoľkými personálnymi zmenami. Po odchode Petra Sojku a Richarda Kassáka sa vykryštalizovala do dnešnej formácie: Ján Kuric – spevák, textár, skladateľ, Ondrej Tomčala – bicie, Richard Jajcay – gitara, Kamil Grebeň – basová gitara, Peter Dobrota – klávesové nástroje. Pôvodne

sa mali volať Jano a jeho družina, tento alternatívny názov bol odvodený zo skladby Vidiečan, prvej autorskej piesne v ich repertoári.

Tvorba aj vystúpenia skupiny Vidiek sú charakteristické parodovaním hudobného prejavu amatérskych insitných kapiel, čo však prudko kontrastuje s vysokými skladateľskými kvalitami a virtuozitou jej jednotlivých členov. V roku 1988 skupina debutovala albumom Nechajte si ju, na ktorom sa nachádza aj hit Ventil RG Fajčenie škodí zdraviu, ale aj prvé hity skupiny ako Vidiečan, Tisíc divov a možno aj viac, Film. Nasledovali ďalšie úspešné skladby ako Rudy & Hilda, Anglická (The Eversong), Keď je 7 ráno, zapnem rádio, Nie je to ľahké, Anjel, Môžeš závidieť, O maňo (Mamy Blue) a mnohé iné. Skupina Vidiek sa objavila i vo filme režiséra Šindelku Vášnivý bozk (1994), kde v jednej scéne hrala hotelovú kapelu. Doteraz vydala päť štúdiových albumov a pripravuje ďalší s názvom Posledný, ktorý ale určite nebude posledný (ako to hovorí Janko po každom albume). Ján Kuric má za sebou aj jeden sólový projekt, mimoriadne úspešný album Cigánsky plač, ktorý nahral spolu s rómskou speváčkou Věrou Bílou.

Dovolím si zacitovať zo spomienok Jána Kurica: „Vidiečana som zložil rok pred vznikom Vidieka, na jeseň roku 1985, keď som brnkal na gitare, akurát som si kúpil nové struny. V tom čase som bol ovplyvnený funkcom, miloval som Jamesa Browna. Ako bývalý „punker“ som bol zatažený na jednoduchšiu hudbu, ale zároveň som z rakúskeho rozhlasu počúval hudbu, ktorá sa neskôr začala volať world music, a toto všetko ovplyvnilo aj Vidiečana. Najprv som si vymyslel gitarovú melódiu, potom funky melódiu a spev, a tým, že som bol vo Ventile aj basgitarista, predstavil som si aj basovú linku a nahral som demo.“

A samotný koncert? No čo k tomu dodať – bol výborný! Janko nás svojim podmanivým, charakteristickým hlasom a vysokou pohybovou kultúrou hneď od začiatku strhol k skandovanému potlesku. Vynikajúci výkon jednotlivých hudobníkov podnietil najprv jeden pár k tanečnej kreácii a aj ostatné publikum sa nechalo unášať rytmom podmanivej hudby a známymi melódiami. Nálada sa dostala do varu, atmosféra gradovala. Standing ovation, burácanie, stoličky išli bokom a všetci do jedného sme tancovali. A toto fluidum pocítili aj umelci a hrali, ako sa hovorí „o dušu“. Prvý prídavok, potom druhý a my nie a nie skupinu pustiť z javiska, a tancovalo sa ďalej. Na záver Janko Kuric zaspieval ešte jedno sólo, klaňačka, odchod z pódia a koniec. No, to si myslel Vidiek, ale nie my! Dlhotrvajúcim potleskom sme hudobníkov znova vyvolali na scénu a vyprosili si už naozaj posledný prídavok. Po tomto nevšednom a emotívnom umeleckou zážitku sme mali možnosť, tak ako to už u nás býva zvykom, podiskutovať priamo s umelcami pri poháriku dobrého vína, podeliť sa s nimi o svoje zážitky či názory na ich hudobnú produkciu. Niekoľko spoločných aj jednotlivých fotografií nám ostane krásnou spomienkou na tento nezabudnuteľný večer a neopakovateľnú atmosféru, ktorú nám svojou hudbou pripravil Janko Kuric a jeho Vidiek a v neposlednom rade aj my zúčastnení diváci. Potvrdili sa tým aj slová Janka Kurica, že ozajstný svet a ozajstná hudba sa nedá zažiť pri počúvaní muziky z cédečka doma v izbe alebo v aute, ale len na živom koncerte.

A čo dodať na záver? Ďakujeme, že po nespočetných množstvách koncertov na Slovensku, v Čechách, ale aj v USA, Taliansku, Rakúsku, Ukrajine, Írsku a Veľkej Británii sme mali možnosť vypočuť si majstrovské kúsky týchto hudobníkov aj u nás vo Viedni. ■

GABRIELA

NEZORADENÉ MYŠLIENKY JEDNEJ POZOROVATEĽKY

Ingrid Konrad

Tvorbu Gabriely Medvedovej pozorujem už viac rokov, čoraz viac ako blízka spoločníčka, ako priateľka, a vždy ma nanovo prekvapí. Vníma život ako večná cestovateľka medzi rozličnými svetmi vnemov, ktoré ponúkajú všetko a sú nekonečné – človeku stačí len natiahnuť ruku a dotknúť sa ich. Na plátno prináša mystický svet farieb podriadený emocionálnej geometrii, predmetom daruje novú funkciu, materiálom iné vlastnosti, s ľahkosťou jej vlastnou volí farby a štruktúry, ktoré sa potom zahniezdia v našom ráciu ako kukučka v cudzom hniezde a spomienku spájajú s konkrétnymi obrazmi, momentmi, pocitmi. A tie provokujú, nedajú pokoj a nútia zamýšľať sa, hľadať... A za to som jej vďačná.

GEOMETRIA

Používaním základných geometrických prvkov koncentruje pozornosť na to podstatné. Body, línie, štvorce a kruhy sledujú večný matrix vývoja ľudstva, hľadajúc nadradený systém, ktorý stojí nad nami – hľadanie boha? Na dielach vo voľnom priestore úzko prepája ich geometriu so zákonmi prírody, využíva dopad slnečného svetla a vznik a pohyb tieňa. Tiež stopu v histórii ľudstva. Isté udalosti sa časom vracajú, umenie je živé.

FARBA

Farby sú pre ňu všetkým. Farebnosť ju sprevádza celý život, na prechádzkach ulicami Viedne, farebný je jej malý byt vo Währingu, farebný je aj príjemný vnútrodvor obytného domu z obdobia viedenskej Gründerzeit, sama sa vymenovala za jeho záhradníčku. Farebné je aj jej umenie. Farby a ich použitie sú stredobodom jej umeleckej tvorby.

HRANICE

Vo svojej tvorbe využíva hranice medzi viditeľným a neviditeľným, medzi farbami, materiálmi, svetlom a tieňom. Odstraňuje hranice medzi vnímaním a fantáziou



Fotografie: www.gabrielamedvedova.com

Objekt IV

a vyzýva k väčšej radosti zo života, k väčšej zmyslovosti. Otvára nepoznané citové svety a necháva nás v nich pobudnúť. Hrá sa s dopadom svetla. Pracuje s kontrastom jasných farieb v slnečnom svetle a jemnej farebnosti v tieni, kontroluje prechod farieb cez túto svetelnú hranicu. V stredobode jej pozornosti stojí dopad slnečného lúča – sprievodcu pradávnych ľudských reflexií plných mýtov. Dielo „Odvaha k medzere“ zachytáva tento pre človeka večný navigačný systém medzi dvomi vinnými pivnicami v Burgenlande.

SVETLO

Prirodzené svetlo prenáša do svojich obrazov, jej obrazy svietia v tme. Štruktúry z bodov, línií a plôch – predstavujú za denného svetla zakódované posolstvá umelkyne, vyzývajú zmysly diváka, podávajú správu o svete, racionálnom a pocitovom nás; v tme oslovujú oveľa naliehavejšie ako za svetla. Hra svetla a tmy mení významy. Za svetla nepodstatné medzipriestory, medzery, prestávky



„Lichtsituation um 12 Uhr 20 Min.“
in einem Zwischenraum

v práci štetca ožívajú za tmy novým životom. Pozorovateľa sa zmocní napätie, zvedavosť, prekvapenie, silná emócia... Nanovo definovaná svetelná geometria štruktúr je viditeľná bez pripojenia na elektrický prúd. Obrazy sa nabili silou svetla a odovzdávajú ho ďalej. Napínavá hra energií, šifrované posolstvo do vesmíru.

Medvedovej dielo naoko prísne riadené geometrickou logikou programovo sprevádza táto neustála zmena medzi viditeľným a neviditeľným, prechody farieb a svetla.

MATERIÁL A PREDMETY

Umelkyňa už pri výbere materiálu uplatňuje silne vyvinutý cit a zmysel pre štruktúry, farby a látky. Každý materiál vníma a používa všestranne – dokonca ani neváha poškodiť niektoré časti, aby sa pôsobením ohňa zmenili a vytvorili nové farby a štruktúry.

Mnohé predmety dennej potreby pretvára na umelecké objekty – svetelné káble a reťaze, novinový papier, lampy a sklenené a akrylové objekty. Káble zmotáva, papier strihá spracúva ohňom, predmety 3D fotografuje a novým spôsobom osvetľuje.

MYSTÉRIUM NEMATERIÁLNEHO

Gabriela Medvedová vytvára svojím umením miesto na to podstatné, nové priestory a medzipriestory, ktoré treba naplniť niečím výnimočným. Každému ponúka čosi osobité, to, po čom túži, čo hľadá. Stolička pre „unaveného“ anjela, aby načerpal sil? Alebo miesto pre náš neuskutočnený sen, pripomenúť si ho a riadiť sa ním? ■

MEDVEĐOVÁ



Gabriela Medvedová

DIE UNGEREIHTEN GEDANKEN EINER BEOBACHTERIN

Von Ingrid Konrad

GRENZEN

Sie nutzt die sichtbaren und unsichtbaren Grenzen, zwischen Farben, Materialien, Licht und Schatten. Sie löscht die Grenzen zwischen unserer Wahrnehmung und Fantasie und lädt zu mehr Freude am Leben, zu mehr Sinnlichkeit. Sie öffnet uns unbekannte Gefühlswelten und lässt uns dort verweilen. Sie spielt mit dem Lichteinfall, nutzt die starken Kontraste zwischen prallen Farben im Sonnenlicht und der sanften Farbgebung im Schatten und nimmt die bewegliche Grenze zwischen Licht und Schatten unter Kontrolle.

Im Mittelpunkt steht die Bewegung des Sonneneinstrahlung als Begleitung der uralten menschlichen Reflexionen, Bräuche und Mythen. Bei dem Werk „Mut zur Lücke“ hält sie unser ewiges Navigationssystem gefangen zwischen zwei Weinkellern??? im Burgenland.

LICHT

Medvedová übernimmt das natürliche Licht in ihre Bilder, sie leuchten in der Dunkelheit. Strukturen aus Punkten, Linien und Flächen – am Tage verschlüsselte Botschaften der Künstlerin, eine Herausforderung der Sinne, ein Bericht über ihre Umwelt, Ratio und Gefühle, spricht uns in der Dunkelheit noch deutlicher als unter Tageslicht an. Es kommt noch mehr ins Spiel, die unter Tageslicht scheinbar unbedeutende Zwischenräume – die Abstände, die „Atempausen“ des Pinsels – starren uns im Dunkeln plötzlich an. Den Beobachter beherrscht Spannung, Neugier, Überraschung, starke Emotion... Die neu definierten Strukturen als die einzigen Gefährten in der Dunkelheit beanspruchen unsere ganze Aufmerksamkeit ohne wenn und aber, weil sie alleine diese Eigenschaft in ihrer Umgebung besitzen, ohne Stromanschluss



Lichtblicke

sichtbar zu sein. Sie haben die Kraft des Lichtes eingespeist, gespeichert um sie wieder abzugeben. Ein spannendes Spiel der Energien, chiffrierte Botschaften ins All.

Dieser ständige Wechsel zwischen Sichtbarem und Unsichtbarem, das Ineinanderfließen von Farben und Licht, die strenge geometrische Steuerung der Wahrnehmung der aufs genaue vorprogrammierten Bilder ist das Wahrzeichen ihres Schaffens.



Stolčka/Sessel No. 21

MATERIAL UND GEGENSTÄNDE

Die Künstlerin besitzt die Gabe, jedes Material allseitig zu betrachten und zu verwenden – Struktur, Farbe, Stoff – seine Verletzung und Veränderung durchs Feuer – Öffnung neuer Strukturen und Farben.

Sie macht aus vielen Gegenständen unserer alltäglichen Gegenwart Kunstobjekte – Lichtkabel und -ketten, Zeitungspapier, Lampen und Glas- und Acryllobjekte. Wickelt sie zusammen, schneidet, brennt an, gestaltet neue Gegenstände und fotografiert die in 3D Modelle, lässt aufs Neue beleuchten.

DAS MYSTERIUM DES IMMATERIELLEN

Gabriela Medvedová schafft mit ihrer Kunst Platz für das Wesentliche, neue Räume und Zwischenräume, die mit etwas Besonderem zu füllen sind. Jedem das seine, das, was man sucht, was man spürt, wonach man sich sehnt. Ein Sessel für den „müden“ Engel, dass er zu Kräften kommen kann? Oder für einen unverwirklichten Traum, um ihn zu stärken? ■

Ich beobachte das Schaffen von Gabriela Medvedová schon seit mehreren Jahren, immer mehr als nahe Begleiterin, als Freundin und bin immer wieder aufs Neue überrascht. Sie betrachtet das Leben als ewige Reisende zwischen den Wahrnehmungswelten, die alles bieten und unendlich sind - man muss nur hingreifen. Sie bringt auf die Leinwand mystische Farbenwelten überlagert mit sinnlicher Geometrie, schenkt den Gegenständen neue Funktionen, dem Material andere Eigenschaften, wie selbstverständlich wählt sie Farben und Strukturen, die sich dann im Kopf des Betrachters einnisten wie ein Kuckuck im fremden Nest und verewigen, vereint mit Erinnerung an konkrete Bilder, Momente, Gefühle... Sie provoziert, lassen keine Ruhe und zwingen zum Nachdenken, zur Suche. Und dafür bin ich ihr dankbar.

GEOMETRIE

Durch die Verwendung der geometrischen Grundelemente konzentriert sie die Aufmerksamkeit auf das Wesentliche. Punkte, Linien, Quadrate und Kreise verfolgen die ewige Matrix des Urnenschen, auf der Suche nach einem übergeordneten System – das über dem Natürlichen steht – Suche nach Gott? Bei Outdoorwerken ist ihre Geometrie eng mit den Naturgesetzen, dem Sonneneinfall und dem begleitenden Schatten verbunden. Auch eine Spur in der Geschichte der Menschheit. Solche Ereignisse kehren mit der Zeit immer wieder zurück, die Kunst lebt.

FARBE

Farben bedeuten ihr alles. Farbefroh bewegt sie sich durch ihr Leben, durch die Straßen Wiens, farbenlustig ist ihre kleine Wohnung in Währing, der gemütliche Innenhof des Klassikers unter den Wiener Wohnhäusern aus der Gründerzeit, wo sie sich selber beauftragt hat, ihn zu gestalten, bepflanzen und pflegen. Farbefroh ist ihre Kunst. Es scheint der Mittelpunkt ihres Schaffens zu sein – in jeder Hinsicht mit Farben zu arbeiten.

SPOMIENKA NA TADEÁŠA SALVU

V Rakúsko-slovenskom kultúrnom spolku sa uskutočnil 4. apríla 2013 spomienkový koncert venovaný hudobnému skladateľovi Tadeášovi Salvovi. Ako čestný hosť sa na koncerte zúčastnil popredný rakúsky hudobný skladateľ Dr. Werner Pelinka, ďalej dramaturgička z Hudobného centra Bratislava Dr. Viera Chalupková a muzikologička Literárno-hudobného múzea v Banskej Bystrici Dr. Ľudmila Červená.

Poprední violončelisti Eugen Procháč a Ján Slávik podali nadštandardný profesionálny umelecký výkon v skladbách Balada pre sólo violončelo a Prelúdiá 1-4, Margita Gromová-Salvová, Stanislav Bartko, Zulfisar Zázrivá a Jana Škvarková si získali publikum precízne a hravo interpretovanými skladbami Balada pre sólo flautu, Slovenské pastorále a Impresie. Prof. Ľubomír Chalupka



Violončelisti Eugen Procháč a Ján Slávik Fotografie: Ingrid Fux

v sprievodnom slove priblížil život a dielo skladateľa. Skladby Tadeáša Salvu sú náročné – avantgardné a aj napriek tomu poslucháči boli fantastickí a vnímaví, čo ocenili samotní umelci a hostia. Sála bola zaplnená do posledného miesta, čo svedčí o kvalite a aktuálnosti našich programov. O vysokej umeleckej úrovni a priebehu celého večera sa pochvalne vyjadril aj skladateľ Dr. Pelinka,

pozitívne hodnotil aktivity a činnosť Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku, o čom bude informovať Rakúsky zväz hudobných skladateľov. Počas večera poskytol rozhovor pre ORF. Hudobná kritička Manuela Miebach napísala recenziu o koncerte do muzikologického časopisu pre Rakúsko, Nemecko a Švajčiarsko Der Neue Merker.

Edith Veith

Po ročnej prestávke k nám do spolku 18. apríla 2013 opäť zavítal odborník na literatúru, ale hlavne milovník dobrých kníh Dado Nagy. Okrem toho, že nám predstavil najhorúcejšie novinky na slovenskom knižnom trhu, ako býva zvykom, aj tentoraz privedol so sebou zaujímavého hosťa. Juraj Šebo (portrét sme priniesli v Pohľadoch 1/2013) je známy ako kronikár našej nedávnej minulosti, a tak sa celý večer niesol v znamení veselého i trochu trpkého spomínania na uplynulé desaťročia. Spisovateľ nám tiež prezradil, že by chcel raz vyzerať ako rakúsky dôchodca. Prečo? Na to nám odpovedá prostredníctvom úryvku zo svojej knihy Tatkinov nočník, ktorú vydal pod pseudonymom E. M. Tatkin:

Byť dnes v dôchodcovskom stave nie je vonkoncom jednoduché. Je to niečo ako byť futbalistom v slovenskej lige alebo sociálnym demokratom v Smere. Niečo, čo ste napriek nepriazni osudu dosiahli, a nie vďaka nemu. Tak som sa teda dopracoval až k tomuto zvláštnemu stavu a veru

LITERÁRNA REVUE S JURAJOM ŠEBOM



Dado Nagy (vľavo) a jeho hosť Juraj Šebo

nemôžem si hovoriť: „Som dôchodca, a kto je viac?“ A už vôbec nie vyskakovať. Ako dôchodca som síce pánom svojho času, ale... Dôchodca je moja najnovšia a pravdepodobne posledná funkcia či postavenie v živote. Tým sa nechcem chváliť, ani sťažovať. Sám ešte neviem, čo to všetko prináša, lebo som len dôchodca začiatovník. A vlastne chcem písať o tom, že ja chcem žiť ako rakúsky dôchodca. Nie kvôli lepšiemu sociálnemu systému. Chcem si užívať. Napríklad už len také kúpalisko – neďaleko Bratislavy v dedinke s poetickým názvom Prellenkirchen. Najlepšie po šestnástej hodine. Vtedy majú dôchodcovia vstup zadarmo. Majú tam šmyľlavku, takú, aká bola kedysi na Tehelnom poli. Je tam pekne, čisto, pohodlne a je tam

aj jeden bazén s teplou, plytkou vodou. Načo mám plávať? Aby som sa zadýchal? Aby som si spôsobil kŕč? No nie, ja sa radšej člapkám vo vodičke. Tak si ako dôchodca predstavujem horúci letný deň. V Rakúsku je vždy nablízku lavička, na ktorej sa dá sedieť a je z nej pekný výhľad. Nie je nič lepšie na ubolené nohy počas peknej prechádzky. Potom už len stačí ísť do nejakej malebnej reštaurácie s terasou, dať si Sachertortu s Wienerkaffee a ísť pomaličky domov. Lúčim sa so známym Kennedyho heslom: Ich bin ein Österreicher Rentner. Doma si zapnem ORF, budem pozerať Zeit im Bild (po našsky: Čas sú peniaze) a spokojne pôjdem o desiatej spať s pocitom, že som kráľom času.

Ingrid Žalneva

FENG ŠUEJ ZÁŽITOK NAD OČAKÁVANIE!

Neočakávaný zážitok mi priniesol štvrtkový večer 21. februára 2013 v Rakúsko-slovenskom kultúrnom spolku, ktorý bol venovaný téme feng šuej. Tento pojem poznáme hlavne zo stránok populárnych časopisov, ako aj z rôznych relácií v televízii či rozhlase. Predstavujeme si pod ním harmóniu, príjemné farby, vedomé rozmiestňovanie nábytku v priestore...

Do problematiky feng šuej nás svojou prednáškou v spolku viedla Mag. Alica Drobná a naše vedomosti patrične popopravila a prehĺbila. Pani Drobná pochádza zo Slovenska, priznala sa nám, že chcela pôvodne študovať egyptológiu, neskôr keramiku, ale nič z toho nevyšlo. Napokon vyštudovala ekonómiu a 23 rokov pracovala v oblasti obchodu. V roku 1996 doplnila jej domácu knižnicu kniha o feng šuej, odvtedy sa tejto oblasti venuje čoraz intenzívnejšie, až nakoniec zanechala svoje pôvodné povolanie a začala študovať tradičnú školu feng šuej, základy čínskej astrológie, numerológie, ako aj problematiky geopatogénnych zón. Tak sa postupne dopracovala k svojmu

visnivanému povolaniu konzultantky feng šuej, čím sa naplnilo jej životné krédo: „Nesnívaj svoj život, ale ži svoj sen.“

Na úvod nám pani Alica priblížila históriu učenia feng šuej, vysvetlila nám, čo všetko treba vymerať a prepočítať, na aké okolité vplyvy brať ohľad, – musím uznať, že ide naozaj o vážnu vedu! – aby sme si pomocou týchto výpočtov a pravidiel vedeli čo najlepšie poradiť pri zariaďovaní interiéru aj exteriéru tak obytných, ako aj firemných priestorov pre konkrétne osoby. Dostali sme tiež užitočné rady, ako si vybrať priestor na stavbu, ako zariadiť obytné priestory, aby všetko spolu ladilo a prinášalo podporujúcu energiu a ako toto všetko môže v konečnom dôsledku prispieť k šetreniu vynaložených prostriedkov. I keď, ako hovorí pani Drobná, precízna analýza si vyžaduje omnoho viac času.

Čas rýchlo ubiehal, prednáška plynule prešla do vzájomného rozhovoru s poslucháčmi, ktorých tieto témy veľmi zaujímali. Okrem toho sme si pozreli úžasné kompas, ktoré sú základom pri všetkých potrebných výpočtoch. Pani Drobná priniesla so sebou tzv. desaťtisícročný kalendár, pomocou ktorého sa robia mnohé výpočty v tradičnom feng šuej, ako aj pagody a tzv. Wu Lou tekvičky,



Vždy dobre naladená Alica Drobná

Foto: František Veselovský

ktoré majú schopnosť vďaka svojim presným geometrickým tvarom zmieriňovať rôzne škodlivé vplyvy. Otázkam nebolo konca. To, čo sme na prednáške nestihli prebrať, nám naša konzultantka ochotne preposlala prostredníctvom e-mailu. A tým, ktorí na prednášku nemohli prísť, odporúčam, aby si pozreli webovú stránku plnú zaujímavých informácií: www.fsaqi.at. Veď vo svojich obydliach trávime veľkú časť života, preto by mali byť čo najharmonickejšie a najbezpečnejšie. A práve zharmonizovanie každého obytného priestoru a dosiahnutie rovnováhy v kozmickej trojedinosti – nebo, zem a človek – je hlavnou úlohou učenia feng šuej.

Valéria Konečná

STRÁŽCA DIVOČINY

Medveď hnedý (*Ursus arctos*) je mohutné zviera žijúce vo väčšine pohorí stredného a severného Slovenska. Odborníci odhadujú ich súčasný počet na 500 – 900. V poslednom čase sa v médiách objavujú správy o tom, ako sa medvede nebezpečne približujú k ľudským obydliam, koho a kde napadli. Tieto informácie v nás vyvolávajú rôzne obavy a veľa otázok. Naozaj je medveď jedno z najnebezpečnejších zvierat na našom území, alebo len chce – ako strážca divočiny – nerušene prežiť vo svojom prirodzenom prostredí? Viac ohrozujú medvede nás, alebo my ich?

Počas klubového večera 28. februára sme si v Rakúsko-slovenskom kultúrnom spolku mohli pozrieť dokumentárny film o tomto charizmatickom zvierati. Slovenský dokument Strážca divočiny nakrútili v roku 2009 dvaja mladí filmári Robert Rajchl a Erik Baláz v tajomných roklinách



Filmári v teréne: Robert Rajchl (vľavo) a Erik Baláz

a pralesoch Tichej doliny, ktorá je domovom asi štyridsiatich medveďov. Pokojnú atmosféru slovenskej prírody podfarbuje príjemný hlas známeho slovenského herca Mariána Geišberga. Vo filme sme sa zoznámili s viacerými medveďmi – osudy niektorých z nich boli dojemné – keď medvedica krmila svojim materským mliekom cudzie mláďa, iné zábery boli zas zábavné, napríklad keď ďalšia medvedica matka dovolila svojim mláďatám šmýkať sa po snehu. Celkovo nám filmoví tvorcovia predstavili medvede ako vnímavé, múdre a ostražitě zvieratá, ktoré uprostred divokej prírody v Tichej doline žijú bez akýchkoľvek konfliktov s človekom.

Vo filme sa striedali obrazy malebné slovenskej prírody v rôznych ročných obdobiach a objavili sa aj iní jej obyvatelia – napr. srnky, vlky a kamzíky. Premietania sa zúčastnil aj jeden z autorov tohto prírodopisného dokumentu – Robert Rajchl, ktorý nám zároveň predstavil knihu „Posledná pevnosť – 15 rokov s medveďmi“ autorov Erika Baláza a Bruna D'Amicis. Knihu a film si tvorcovia zvolili za účinný prostriedok na záchranu jedinečného ekosystému Tichej a Kôprovej doliny. Robert Rajchl porozprával prítomným aj o tom, ako sa film nakrúcal, aké boli jeho osobné stretnutia s medveďmi, a prezradil nám rôzne podrobnosti z ich života.



Neskrotení obyvatelia Tichej doliny

Fotografie: Robert Rajchl/Erik Baláz

Knihu a film na DVD si možno objednať na www.arollafilm.com

Ingrid Žalnevá

Martina Víglašská

„KARPATSKÉHO PASTIERA“ A DISIDENTSKÉHO SPISOVATEĽA

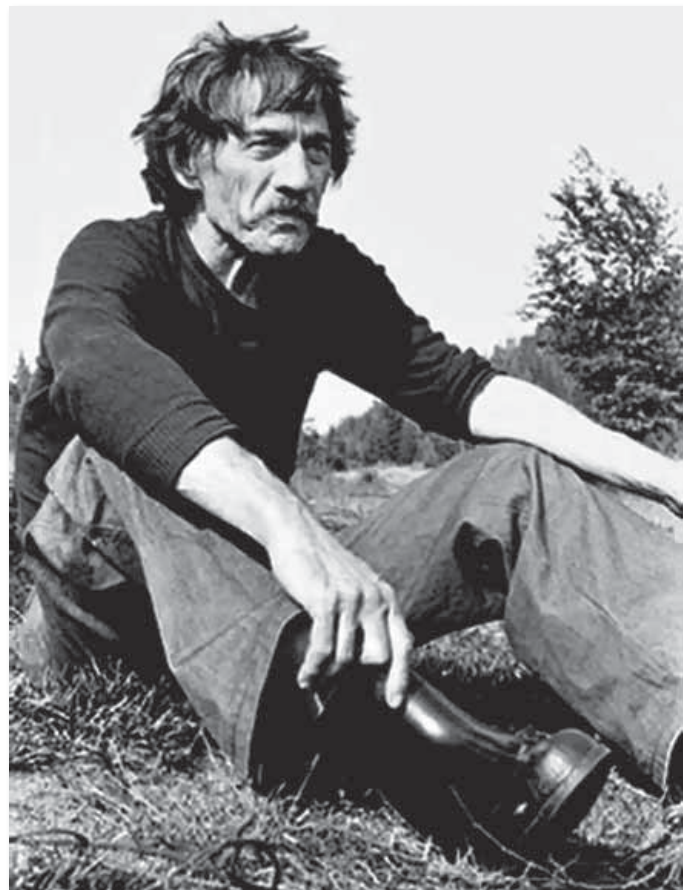
Dominik Tatarka patril k najvýznamnejším predstaviteľom slovenskej kultúry druhej polovice 20. storočia. Záujem o jeho tvorbu narastal ku koncu obdobia takzvanej normalizácie. Jeho život a dielo stoja v znamení vzdoru – najprv proti klerikalizmu a fašizmu Slovenskej republiky v rokoch 1939 – 1945, neskôr proti okupácii a porušovaniu základných ľudských práv po roku 1968.

Narodil sa 14. marca 1913 v Plevníku-Drienovom v okrese Považská Bystrica ako predposledný z ôsmich detí a ako jediný syn. Vyrastal ako polosirota – otca stratil na fronte prvej svetovej vojny a nikdy ho nepoznal. Nezostala mu po ňom žiadna fotografia, čo mu po celý život chýbalo. K matke, ktorá ho s ťažkosťami vychovala a dala študovať, priľnul nesmiernou láskou. Svedectvo o nej vydal vari v každej svojej knihe. Nadaný chlapec z dedinskej chalupy, ktorý v detstve nevidel ani knižku a všetko na svete sa dozvedel od ľudových rozprávačov, sa dostal na štúdiá. Najprv do Nitry, potom do Trenčína, kde roku 1934 zmaturoval.

Po maturite odišiel študovať na Karlovu univerzitu do Prahy odbor slovenčina, čeština a francúzština. Počas štúdiá v Prahe mu do cesty prišla skvelá náhoda. Ako francúzštinár sa chcel dostať priamo k prameňom. Našiel si teda cestu do Francúzskeho ústavu, kde bola vynikajúca knižnica, a tam sa zoznámil s Josephom Pasquierom. Práve prostredníctvom neho získal po skončení štúdií štipendium do Francúzska za rozbor diela André Cheniera. V roku 1938 odišiel na ročný štipendijný pobyt na slávnu parížsku Sorbonnu. Paríž dal Tatarkovi rozlet ako mladému človeku na začiatku tvorivej cesty. Zoznámil sa s literárnym existencializmom, ktorého vplyv cítil z jeho próz. Paríž ho navždy uriekol.

Po návrate z Francúzska sa stal profesorom francúzštiny a slovenčiny na gymnáziách v Žiline a Martine. Ako stredoškolský

100. VÝROČIE NARODENIA DOMINIKA



Disident Dominik Tatarka

vydala Matica slovenská. A vo veku dvadsaťsedem rokov sa stáva tým, čím chcel byť už dávno – slovenským spisovateľom.

Ako člen Revolučného národného výboru v rokoch 1944 – 1945 sa zúčastnil na prípravách SNP a po ústupe do hôr sa pridal k partizánom v Turci a na Liptove.



Tatarka v uliciach v roku 1968

pedagóg sa dal do služieb mladej slovenskej generácie. Musel začať od základov. Najprv zostavil pre študentov čítanky, ktoré



Panna záračnica - film nakrútený podľa novely Dominika Tatarku

Po vojne sa stal redaktorom Národnej obrody, Pravdy a vydavateľstva Tatran a funkcionárom spisovateľského zväzu.

TATARKU

Karpatský pastier Dominik Tatarka so Štefanom Siváňom



Popri prozaickej tvorbe sa intenzívne venoval i publicistike a modernému slovenskému výtvarnému umeniu.

Bol človekom dialógu a nikdy nekončiaceho rozhovoru. Svojím životom potvrdzoval koncepciu slobodného človeka. Hĺbky jeho myšlienok nie je možné pri letmom čítaní obsiahnuť. Bol mimoriadne náročný nielen k sebe, ale podobnú náročnosť vyžadoval aj od svojho

čitateľa. Jeho diela patria k najkritickejším výpovediam o vtedajších ťažkých časoch a sú poznačené hľadaním hlbokej ľudskosti. Bol to nekompromisný kritik, ktorý sa rád štylizoval do obrazu „karpatského pastiera“.

Tatarkovým najproblematickejším životným obdobím boli 70. a 80. roky. Po vylúčení zo Zväzu slovenských spisovateľov a podpísaní Charty 77 bolo jeho dielo dôsledne vyradené nielen z evidencie verejných knižníc, z oficiálnych programov slovenských vydavateľstiev, zo stránok novín a časopisov, ale bežná aj z literárnej histórie.

Od roku 1970 pracoval ako pomocný robotník v lesnom závode, kde značkoval cesty a označoval choré stromy. Neskôr ho však preradili za zberača odpadkov. Od roku 1971 bol invalidný dôchodca, „vyhnanec z národa a z vlastnej tvorby“. Stal sa objektom neustálej pozornosti politickej polície a jej šikanovania. ŠtB mu zabavila osobné písomnosti, rukopisy a korešpondenciu. Sledovala ho pod kódovým menom „SELADON“. Aby si nezúfal, aby vydržal, zachraňoval sa písaním, v ktorom našiel východisko z nesmiernej samoty.

Veľká časť jeho života a diela bola cestou proti moci, násiliu a neludskosti. Nezlomili ho, neumlčali, nekúpili. Obhajoval duchovné poslanie umenia a literatúry. Bol obrancom zdravého rozumu a pravdy. Dominik Tatarka zomrel po dlhoročnom utrpení v Bratislave 10. mája 1989. Pochovaný je na Martinskom cintoríne v Bratislave.

Dominik Tatarka má svoju poštovú známku

Poštovú známku s nominálnou hodnotou 0,65 € s portrétom Dominika Tatarku vydala Slovenská pošta. Symbolicky v deň nedožitých 100. narodenín známku inaugurovali v rodisku prozaika, v obci Plevník-Drienové. Známku vytlačila Poštovní tiskárna cenin Praha a jej pozadie dotvára motív bežiacieho koňa v otvorenej krajine, ktorý reprezentuje nespútanú slobodu pohybu a tvorby. ■



Ocenenia:

- 1969 titul Zaslúžilý umelec
- 1986 Cena Jaroslava Seiferta za trilógiu Písačky (udelená Nadáciou Charty 77)
- 1990 Národná cena Slovenskej republiky (in memoriam)
Rad Tomáša Garriguea Masaryka I. triedy (in memoriam)
- 1996 Rad Ľudovíta Štúra I. triedy (in memoriam)

Literárna tvorba:

- 1935 začal publikovať v časopise Svojeť (próza *Cesty*)
- 1942 *V úzkosti hľadania*, novely o zážitkoch z prelomu 30. a 40. rokov (pôvodne publikované v Slovenských pohľadoch)
- 1944 *Panna záračnica*, nadrealistická novela vyjadrujúca nesúhlas s klérofašistickým režimom. V roku 1966 podľa nej režisér Štefan Uher nakrútil film.
- 1948 *Farská republika*, dielo o totalitnom režime vojnovnej Slovenskej republiky
- 1950 *Ľudia a skutky*, kniha fejtónov (zošrotované)
- 1950 *Prvý a druhý úder*, zamyslenie nad problematikou vojny a protifašistického zápasu
- 1954 *Radostník*, román o vzniku roľníckych družstiev
- 1954 *Družné letá*, budovateľský román
- 1957 *Človek na cestách*, reportáže z Francúzska, Anglicka, Švajčiarska a Mongolska
- 1959 *Rozhovory bez konca*, dielo vychádzajúce z vlastných skúseností a faktov o SNP obsahuje dve novely: *Kohútik v agónii* a *Ešte s vami pobudnúť*
- 1962 *Naša brigáda*, neúspešná výrobná novela
- 1963 *Prútené kreslá*, o hľadaní porozumenia medzi národmi – vychádza zo svojich skúseností počas štúdia vo Francúzsku
- 1963 *Démon súhlasu*, dve satirické protisocialistické prózy
- 1968 *Proti démonom*, výber statí o literatúre a výtvarnom umení

Samizdatová literatúra

- 1978 *V ne čase*
- 1984 *Písačky*, Kolín nad Rýnom, Index (trilógia) – *Sám proti noci*, Mníchov, Arkýř, 1984 – *Listy do večnosti*, Toronto, Sixty-Eight Publishers 1988
- 1999 *Písačky pre milovanú Lutéciiu* (súborne), Praha
- 1988 *Navrávačky*, Kolín nad Rýnom, Index, kniha spomienok od detstva až po starobu
- 1989 *Neslovný príbeh*
- 1995 *Hovory o kultúre a obcovaní*, výber esejí, úvah, rozhovorov a kritik
- 1996 *Kultúra ako obcovanie*, výber esejí

Spracované podľa textu prevzatého z materiálov Základnej školy Dominika Tatarku v Plevníku-Drienovom

http://sk.wikipedia.org/wiki/Dominik_Tatarka www.wikipedia.org

SPOMIENKY NA DOMINIKA TATARKU V SLOVENSKOM INŠTITÚTE

V Slovenskom inštitúte vo Viedni bol 5. júna venovaný spomienkový večer pod názvom „Odsúdený k slobode“ jednému z najvýraznejších slovenských spisovateľov druhej polovice 20. storočia, scenáristovi, filozofovi a prekladateľovi Dominikovi Tatarkovi. V sále horelo 100 sviečok symbolizujúcich 100. výročie jeho narodenia. Do úvodnej atmosféry sa z archívneho filmového dokumentu z roku 1969 prihováral preplnenému hľadisku Dominik Tatarka (film zapožičala RTVS).



Hlavní aktéri spomienkového večera (zľava): Juraj Kukura, prof. Mária Bátorová, Peter Beňovský, Alena Heribanová a Oleg Tatarka

Fotografie: Archív SI Viedeň

Oleg Tatarka si spomína na svojho otca



Redaktor ORF Peter Beňovský číta zo samizdatového diela Dominika Tatarku



Riaditeľka Slovenského inštitútu vo Viedni Alena Heribanová privítala hostí aj divákov a odovzdala slovo moderátorovi večera redaktorovi ORF Petrovi Beňovskému. Keď emigroval do Rakúska, niesol si so sebou aj samizdat Dominika Tatarku Písačky. Túto knihu priniesol aj na spomienkový večer, aby si ju návštevníci mohli prezrieť. V rozhovore s prof. Máriou Bátorovou, autorkou knihy Dominik Tatarka – slovenský Don Quijote, spomínali na život a tvorbu spisovateľa a disidenta. Autorka priblížila svoj literárnohistorický výskum, ktorému pri príprave monografie venovala tri roky, vrátane ročného pobytu v nemeckých Brémach a v pražských archívoch. Ukážky z Tatarkovho diela čítal Juraj Kukura. Prítomný syn spisovateľa Oleg Tatarka mu vyjadril svoje presvedčenie, že ako jediný herec by sa dobre zhostil úlohy jeho otca v prípadnom životopisnom filme. Všetky tri osobnosti prezentátorov – prof. Bátorová,

Juraja Kukuru aj Petra Beňovského spája rovnaký pocit bolesti z emigrácie, izolácie a hľadania nových životných istôt. V diskusii, do ktorej sa zapojil aj Oleg Tatarka, sa spomínalo na spisovateľa predovšetkým ako na človeka, ktorý v Povstaní prežil len o vlások, na jeho životné peripetie po otvorení odsúdení okupácie Československa vojskami Varšavskej zmluvy roku 1968 a po podpísaní Charty 77 – a najmä pri Olegových spomienkach sa vytvorila zvláštna atmosféra plná emócií a ľudskosti.

Na toto podujatie nám dodali rakúski partneri vydavateľstva Wieser Verlag knihu *Allein gegen die Nacht*, ktorá vyšla v nemeckom preklade, takže si ju mohli diváci kúpiť, a rovnako sme privítali aj skupinu vydavateľov a predajcov z ARTFORA, ktorí urobili výstavku kníh Dominika Tatarku a o ňom. ■

PhDr. Alena Heribanová,
riaditeľka Slovenského inštitútu vo Viedni

Pozorné publikum v Slovenskom inštitúte



OPRAVA:

V minulom čísle *Pohľadov* bola nesprávne uvedená autorka článku „Slávnostný koncert k 20. výročiu diplomatických vzťahov Slovenska a Rakúska a 20. výročiu vstupu Slovenska do OSN“. Článok bol prevzatý z tlačových správ MZVaEZ, autorkou textu je bývalá riaditeľka Slovenského inštitútu vo Viedni PhDr. Viera Polakovičová, PhD.

ROZHODCOVIA FUTBALOVÝ ZÁPAS NA JAVISKU?

Edith Veith

Naši uznávaní a obdivovaní bardí Thálie hosťovali u nás už takmer všetci, preto sme sa tentoraz rozhodli uvítať v našom spolku hercov mladšej generácie. Po týždňoch dažďov, víchric, povodní a prírodných katastrof, vôbec nie charakteristických pre toto ročné obdobie, nastali odrazu extrémne horúce dni, zaliate žiarivým a pálivým slnkom, vhodné skôr na kúpanie či výlety do prírody ako na nejaké kultúrne podujatie. Preto sme s kolegyňou Ingrid Žalnevou boli veľmi zvedavé, ako to dopadne v pondelok 17. júna. Ale boli sme milo prekvapené, pretože naši verní diváci sa predsa len nedali zlákať dovolenkovým počasím, ale dali prednosť kultúre a prišli do Theater Center Forum na divadelné predstavenie Rozhodcovia.

Už pri vchode, pre nás v novom divadle, sme všetci boli milo prekvapení príjemnou atmosférou, prekrásnym „ambiente“ celého priestoru, rovnako aj ústretovým prijatím pána riaditeľa Štefana Mrasa. To bol prvý priaznivý impulz tohto večera, ktorý sa ďalej šírila, a dobrá nálada sa stupňovala.

V najnovšej komédii Zoltana Egressyho Rozhodcovia (scéna a kostýmy Alena Kobielska, hudba a réžia Peter Mankovecký) sa nám predstavili mladí obľúbení herci Slovenského národného divadla v Bratislave Tomáš Mašťalír, Vladimír Kobielsky a Branislav Bystriansky. Ich tváre poznáme aj z rôznych úspešných televíznych seriálov a sitkomov, ako Ordinácia v ružovej záhrade, Kutyil s.r.o., Panelák, Dr. Ludský a iných a je nesporným umeleckým zážitkom spoznať ich konečne aj naživo. Divadelná hra Rozhodcovia je rozmarná, akčná komédia, plná vtipných monológov a dialógov, niekedy aj trochu ostrejších, ale trefných a nenásilných. Dej sa odohráva v šatni rozhodcov, kde ide o všetko, lebo zápas rozhodne o ich kariérom postupe do FIFA. Vynárajú sa však aj ich osobné problémy so spoločným menom Marianna. Hra troch aktérov a rôznych charakterov (Mydlo, Básnik a Kyslák) ponúka



odlišné postoje a pohľady na ich život a povolanie. Strieda sa tu veľa vtipných a komických situácií, ale niekedy aj vážnejších úvah: „Mať rád futbal je dosť divný prístup. Toto je o umení, a nie o futbale. Hlavný rozhodca je ako filmová hviezda! Skoro! Trocha iné, lebo keď vybehneš, ešte si nič neurobil a už ňa všetci nenávidia. Ale je to jediné povolanie, ktoré vyvoláva také ohromné emócie! To ani nie je povolanie, ale poslanie!“

a bravúrne! Neutíchajúci smiech a potlesk publika sprevádzal celé takmer trojhodinové predstavenie. Nikto sa nenudil a publikum živo reagovalo na herecké kreácie a vtipné gagy. Súhra medzi účinkujúcimi a divákmi bola neopísateľne éterická. Pokračovala aj pri tradičnom stretnutí po predstavení v divadelnom foyer, kde sa nie náhodou vo vedľajšej sále ocitol aj populárny rakúsky herec Joesi Prokopetz. Umelci poskytli aj rozhovor



Mladí interpreti v brilantných a vysoko profesionálnych umeleckých výkonoch presvedčivo rozohrali svoje herecké komediálne majstrovstvo. Na tomto miniatúrnom javištiatku museli veľa improvizovať (beh, hra s loptou) a podľa ich vyjadrenia na takom malom priestore ešte ani nikdy nehrali, je to ich rekord. Aj toto zvládli profesionálne

pre krajanské rozhlasové vysielanie ORF. Po mnohých gratuláciách a pochvalných vyjadreniach o ich výkonoch nám umelci pošepli, že by radi hosťovali aj pre Slovákov žijúcich v iných štátoch Európy a Zámorí, čo im môžeme len vrelo odporučiť a aj my ich radi znovu uvidíme v niektorej z ich ďalších inscenácií. ■

Fotografie: facebook

V komédii zohráva dôležitú úlohu aj červená karta...

Traja rozhodcovia (zľava): Branislav Bystriansky, Tomáš Mašťalír a Vladimír Kobielsky



Milé deti,

náš školský spolok SOVA bude oslavovať 10. narodeniny! A čo by to bolo za narodeninovú oslavu, keby sa na nej nespievalo „Happy Birthday to You“, teda po našom: „Veľa šťastia, zdravčia...“? Viete vôbec, kto túto pesničku zložil? Prezradím vám to – boli to dve sestry Patty a Mildred Hillové – dávno, pradávno, až v roku 1893. Tie dve sestry boli učiteľky v škôlke v meste Kentucky v ďalekej Amerike. Keď prišli ráno detičky do škôlky, všetci si spoločne zaspievali pesničku so známou melódiou, len text bol vtedy inakší – spievalo sa „Good Morning to All“ („Dobré ráno všetkým“). Škôlkarom sa tá pesnička tak zapáčila, že ju začali spievať aj vo chvíľach, keď ich kamaráti na svojich narodeninových tortách sfukovali sviečky a priali si niečo veľmi pekné. Postupne sa slová menili, až vzniklo to slávne Happy Birthday.

Pesničku často počujeme vo filmoch, v rádiu alebo v televízii. Za to sa však musí platiť jednej nahrávacej spoločnosti, ktorá kúpila na pesničku autorské práva. A dobre urobila, lebo len za jeden jedinký rok na nej zarobil okolo dvoch miliónov dolárov!!! Keď sa budete najbližšie nudiť, môžete porozmýšľať nad nejakou inou pesničkou, ktorá by sa tak dobre uchytila na celom svete!

Ale inak, ak budete na vašej narodeninovej párty spievať Happy Birthday, tak našťastie nikomu za to platiť nemusíte. Ani SOVA nemusí, tak dúfam, že si spoločne pesničku zaspievame na jej oslave! Už sa na vás teším!

Vaša Ina

TEÁTRO NELINE v spolku SOVA

Hovorí sa: „Chodí ako bez duše.“ O divadle s názvom Teátro Neline by sa však malo hovoriť, že chodí s dušou. Alebo za dušami?

Najlepšie by asi bolo povedať, že má svoju dušu – a nie jednu.

Teátro Neline – teda Neline divadlo je divadlom jednej herečky – (Petro)Nely Dušovej.

Má vedľa seba aj duše spriaznené: Mirko (Duša), Janka (Pogorielová-Dušová), Tonko (Duša), Zdenka (Pasuthová), Petko (Tarkay)... Spolu s nimi pripravuje predstavenia pre deti a ich rodičov.



Divadielko upútalo aj krásnymi kulisami

Napokon aj červené auto, ktorým Teátro Neline jazdí po svete, má štyri duše (plus jednu rezervnú). Putuje po cestách a necastách, doma aj v zahraničí a snaží sa pobaviť najmä duše detí. O tie sa treba najviac starať. Nezáleží na tom, kde tieto dušičky bývajú, doma, v škôlke alebo v škole, ani na tom, či sú zdravé alebo zranené, v domovoch sociálnych služieb, deti hendikepované. Práve im prináša Teátro Neline kúsok svojej duše – hravej a otvorenej.

Spolu s Martinom Vanekom, ktorý zapredal svoju dušu vážnej hudbe, pripravuje Teátro Neline pre Slovenskú filharmóniu rodinné koncerty, a tak zoznamuje svojich divákov aj s veľikánmi klasickej hudby.

Pre BIBIANU – Medzinárodný dom umenia pre deti pripravila Nela Dušová ako autorka a herečka niekoľko desiatok inscenácií, ktoré rozvíjajú kreativitu a schopnosť interaktívnej komunikácie.

Teátro Neline má svoju dušu – aj svoje duše. Ak aj vy patríte k dušiam spriazneným, určite ste si v apríli nedali ujsť príležitosť osobne spoznať tetu Nelku a jej umeleckú prácu.

Pani Nela Dušová nám predstavila svoju novú divadelnú hru pre deti **O lúke, motýľovi a kvetinovej víle**, ktorú sama napísala a zahrála. O krásne bábky a scénu sa postaral jej manžel, výtvarník Miroslav Duša. Pesničky napísala Zdenka Pasuthová a hudbu zložil Peter Tarkay.

Nad lúkou plnou farebných kvetov poletuje krásny motýľ. Pristahoval sa sem ako posledný... a vôbec to s ním nebolo ľahké. Ako to napokon zvládol, to nám teta Nelka porozprávala v spolku.... ale, potichu, aby motýľ neuletel.

Spolok SOVA týmto predstavením radostne uvítal tak dlho očakávanú jar. A reakcia na naše spolkové divadelné víťanie jari?

Detičky aj dospelí tleskali neúnavne dlho, nadšení, jednoducho „o dušu“.



Nela Dušová so svojimi bábkami

Ďakujeme všetkým dobrým dušiam a hlavne tebe, teta Nelka, za tento krásny príbeh! ■

Elena Mandik

Fotografie: Archív Nely Dušovej

SOVÍČATÁ V TATRÁCH

Asi všetky školopovinné deti majú jedno spoločné – milujú prázdniny. A ešte radšej ich majú, keď môžu spoznávať niečo nové, zbierať skúsenosti a zážitky. Takúto skúsenosť ponúkol aj Slovenský školský spolok počas veľkonočných prázdnin deťom z rakúskych škôl týždňovým pobytom v Tatranskej Lomnici.

Jedenásť detí a dve učiteľky sa stretli 24. marca na viedenskej stanici a plní očakávania sa vydali na cestu za novými zážitkami.

V dobrej cestovnej nálade nás v Poprade privítala skutočná tatranská zima.

Ubytovanie v hoteli Sasanka spĺňalo predpoklady na príjemný pobyt. Čakala nás

už teplá večera a vykúrené izby. Hneď prvý večer sme si spoločne urobili plán aktivít na celý týždeň. Deti chceli postúhať toho veľa, čiastočne sa nám to aj podarilo.

V pondelok sme navštívili múzeum TANAPu v Tatranskej Lomnici a využili sme lomnický Tatrabob. To bol teda zážitok! Neprekážali nám ani mínusové teploty. Celý večer bolo o čom rozprávať.

Utorok sme využili na návštevu popradského Aquaparku. Odchádzali sme plní dojemov, príjemne unavení a spokojní. Na druhý deň sme zdolali nanáhavú, ale zábavnú cestu do Belianskej jaskyne. Za jej bránami nás čakala krása podzemného sveta, majestátne útvary ohromujúce svojou dokonalosťou.

Ďalší deň sme sa vydali na výlet lanovkou, takže sme si pozreli okolitý svet z výškej perspektívy. A možno ešte väčší zážitok



Na výlete v Tatranskej Lomnici...

nám priniesla cesta nadol, pretože sme sa vydali peši popri zjazdovke a taká možnosť predsa nie je každý deň.

Večery sme trávili spoločne pri hrách na rozvoj slovnej zásoby, fantázie a zručností. Deti si vyskúšali nové výtvarné techniky, napr. enkaustiku – maľovanie voskami



... a na lomnickom Tatrabobe

s pomocou žehličky, ale aj prácu s hlinou, modelovacou hmotou Fimo...

Cesta domov bola o zážitkoch a splnených predstavách.

Už teraz sa tešíme na budúci rok. ■

Mária Kolek

Začiatkom apríla sme dostali do spolku SOVA krásnu pohľadnicu zo Slovenska.

Jej cesta z Vysokých Tatier na Otto Bauergasse trvala takmer 7 hodín a veľmi nás potešila.

Krásnym detským písmom a bez jedinej chybičky si na nás v jarnom tábore spomenuli naše milé malé SOVIČKY.

*Srdečný pozdrav z tatranských hôr,
kde kvôli snehu nevidieť dvor.
Zážitkov kopec máme už teraz.
To, že sme tu, chválime neraz.
Plaváreň, jaskyňa a rôzne srandičky,
aj to si tu užili tie vaše SOVIČKY.*

podpísaní: Kikuška, Simona, Janka, Tamara, Simona, Daniela R., Daniela O., Jakob, Paul, Maja a Martin

PUTOVNÝ TÁBOR V ZNAMENÍ PAMIATOK

V putovnom tábore pod názvom Slovenčina na každý deň a slovenské reálie od 23. do 29. júna 2013 sa stretla mládež z rôznych krajín, poväčšine so slovenskými koreňmi. Väčšinu účastníkov tábora tvorili deti vo veku 15 – 18 rokov, ktoré navštívujú slovenské školy. Z celkového počtu 39 bolo najviac detí z Rumunska a Srbska, až tridsať, ďalší boli z Maďarska a ja ako jediný Rakúšan. To mi však neprekážalo. Aspoň boli ostatní nútení so mnou komunikovať po slovensky, lebo v inom jazyku by sme si navzájom nerozumeli.

Tento kurz organizačne zabezpečila Univerzita Komenského v Bratislave pre deti Slovákov žijúcich v zahraničí a financovalo ho Ministerstvo kultúry SR.

Ubytovanie sme mali v Modre-Harmónii, vo veľmi tichom prostredí. Odkiaľ sme sa presunuli na 3-dňovú exkurziu do Nízkyh Tatier. Celá akcia bola časovo veľmi dobre zorganizovaná, a to aj napriek veľkému počtu účastníkov. Lektori z Univerzity Komenského boli veľmi skúsení a oboznámili nás s históriou a kultúrou regiónu a miest, ktoré sme navštívili.

Prvý deň sme mali najprv hodinu slovenčiny a potom nám premiatali slovenské filmy Záhrada a Dve slabiky pozadu. Na exkurzii na Spiši ma veľmi zaujal impozantný Spišský hrad, ktorý vydržal nielen vpád Turkov, ale aj Tatárov. Je najväčšou zrúcaninou strednej Európy a dominantou Spiša.

Neobjavovali sme však iba hrady, múzea a výstavy, ale aj krásnu slovenskú prírodu,

UNESCO

napr. vrch Malinô Brdo pri Ružomberku. Taktiež sa mi páčili jaskyne – Dobšinská ľadová a Demänovská jaskyňa slobody. Najviac mi utkvela v pamäti malebná dedinka Vlkolínec, ktorá bola v roku 1993 zaradená do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO, v duchu ktorého sa niesol aj tohtoročný tábor.

Navštívili sme aj Levoču s malebným námestím, renesančnou radnicou a Kostolom svätého Jakuba, v ktorom sa nachádza najvyšší vyrezávaný drevený oltár svojho druhu na svete, dielo Majstra Pavla, ďalej Banskú Štiavnicu, drevený evanjelický kostol v Hronseku pri Zvolene, ktorý taktiež patrí do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO. Všetky uvedené pamiatky v tomto katastráli sú zapísané do UNESCO, ako aj Spišský hrad alebo Vlkolínec.

Posledný deň nášho pobytu sme strávili v Modre výučbou slovenčiny a prehliadkou mesta. Je to nádherné vinohradnícke mesto, ktoré má aj prívlastok „štúrovské“, lebo tam pôsobil a je tam aj pochovaný Ludovít Štúr, zakladateľ spisovnej slovenčiny. Neuveríte, ale v Modre sa nachádza až 9 kostolov, z ktorých sú v súčasnosti aktívne už iba 3. Neuveriteľné, však!

Osobne sme spoznali kus histórie našich predkov, aj keď počasie nebolo veľmi priaznivé, avšak zdokonalili sme sa v slovenskom jazyku a nadviazali nové priateľstvá. Mne sa tam veľmi páčilo a môžem to len vrelo odporúčať ďalej!

Thomas Limp

SPRÁVY Z BABYKLUBU

Ahoj, deti, mamičky a staré mamy!

Už je vonku teplo, slnko poriadne pripeká, poletujú motýle a lúka je krásna zelená. Všimli ste si tú krásu aj vy? Nuž veru, ani mne sa už nechce byť doma a niečo „bastlovať“...

Po prednáške o zdravej výžive sme sa mnohí možno zamysleli nad tým, čo je naozaj zdravé. Pán Planieta mi preto prisľúbil „kurz“ varenia a dobré, zdravé recepty pre deti i dospelých.

Ale to si necháme na jeseň, keď je vonku smutno a prší.

Foto: Archív Ivety Maronek



Iveta Maronek (v strede) predstavuje elektronické knižky

Ak ste neboli na čítaní slovenských rozprávok elektronickou poštou od pani Ivety Maronek, tak vás to môže mrziť. Čítala nám, ako vajíčka súťažili, ktoré z nich je najlepšie a najkrajšie. Nevieť ako vám, ale mne chutí vajíčko na všetkých spôsoboch! Na tvrdo i na mätko, ale najradšej mám omeletu a praženicu.

Na výrobu májových srdiečok pre mamičky už nikto do Babyklubu neprišiel, a tak som sa rozhodla asi ako vy, že vonku je krajšie a že sa zase stretneť až po letných prázdninách, na čo sa už teraz veľmi teším. Budeme sa spolu hrať, spievať, tancovať i súťažiť. Určite nám bude zase super veselo.

A kto mi namaľuje obrázok z prázdnin, sladká odmena ho neminie.

Prajem vám všetkým krásne, slnečné leto!

Vaša Miriam Čilliková

**Oslava 10. výročia založenia
Slovenského školského spolku
SOVA vo Viedni:
Nedeľa 15. septembra 2013
o 16.00 hod.**

Slávnostná akadémia a kultúrny program:

Slovenský babyklub

Detký folklórny súbor Rozmarín,
ktorý pracuje pri RSKS Viedeň

Divadelný súbor PIKI z Pezinka

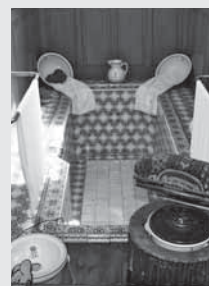
Divadlo Freie Bühne,
Wiedner Hauptstraße 60b, 1040 Wien

Vzhľadom na obmedzenú kapacitu miest
prosíme o potvrdenie účasti
do 10.9.2013 mailom na sova@slovaci.at
alebo telefonicky: +43 (0)680 11 60 341
Vstup voľný!

Jana Gregor-Rogler

Fotografie: Jana Gregor-Rogler

Zámok Artstetten a jeho interiéry



Víťazstvo lásky na zámku Artstetten

Rozprávkový zámok so štyrmi cibulovitými nárožnými vežičkami lemujú okrasné kríky a vzácne stromy, rozkvitnuté pivónie ružovej aj bordovej farby. Uprostred nich silueta postavy v červenom pulóvri skláňajúca sa nad hriadkou. Takýto obraz sa mi vynoril pred očami, keď som v období Turíc stála pred vchodom do zámku Artstetten. V postave ženy v záhrade som spoznala kňažnú Anitu Hohenberg, pravnučku bývalého následníka trónu Františka Ferdinanda. Sú dni, keď sa prezentuje v slávnostnej róbe s diadémom, alebo prijíma hostí v červenom salóne a vtedy ju obsluhuje personál v bielych rukavičkách. No prevažujú dni, keď pracuje v zámočkom parku, ako sama hovorí. Vzápätí vstúpi do súkromného krídla zámku, ktorý je jej domovom.

Dejiny na zámku stále žijú

Pri pohľade do výšky som si uvedomila, že za oknami so zelenými okenicami sa ani dnes dejiny nezastavili. Jedna z verných pracovníčok, pani Molnar, za pokladňou mi zažne svetlo v 25 miestnostiach sprístupnených verejnosti. Prechádzam sa po nich celkom sama, len z obrazov a množstva fotografií ma sledujú pohľady bývalých obyvateľov zámku. Vystavené osobné predmety naznačujú ich záujmy a vlastnosti, listy a výstrižky z novín prezrádzajú verejnú aj súkromnú mienku o dôležitých dejinných udalostiach. Kňažná Anita, ktorá vytvorila túto stálu výstavu nazvanú Pre srdce a korunu, poskytuje tak návštevníkom možnosť, aby sa celkom vžili do osudov jej významných predkov.

Prvá písomná zmienka o zámku pochádza z 13. storočia, keď tu mala sídlo rodina von Artstetter. Po Artstetterovcoch zámok obývali rôzne dolnorakúske šľachtické rodiny, až 17-krát zmenil majiteľov, kým ho v roku 1823 kúpil cisár František II. (1768 – 1835), posledný cisár Svätej ríše rímskej. V dôsledku Napoleonových výbojov vyhlásil roku 1804 rakúske cisárstvo a stal sa jeho korunným predstaviteľom ako František I. Okrem toho, že sa korunoval na prvého rakúskeho cisára, bol zároveň aj českým a uhorským kráľom. Tak sa stal Artstetten majetkom rodu Habsburgovcov. Cisárovi Františkovi I. sa hovorilo kvetinový cisár, pretože sa zaujímal o rastliny, aj sa vyučil za záhradníka. Podľa habsburského pravidla si totiž každý cisár mal osvojiť nejaké remeslo. V artstettenskom zámočkom parku dal vysadiť podľa geomantických pravidiel gaštanovú aleju. Artstetten po ňom vlastnil jeho druhý syn arcivojvoda František Karol – otec najdlhšie vládnuceho rakúskeho cisára Františka Jozefa I. František Karol prepísal zámok na svojho tretieho syna Karola Ludovíta. Ten zriadil na zámku kúpeľňu s bielo-modrými kachličkami, bazénik a kúpeľný pavilón v zámočkom parku. Dokonca sa stal starostom maličkej obce pod zámkom Artstetten.

Len necelý jeden rok patrilo zámku jeho bratovi Ferdinandovi Maximiliánovi, zakladateľovi novej rakúskej flotily. Modely lodí vo vitrínach podávajú svedectvo o jeho námorných víťazstvách pri Helgolande nad Dánmi a pri Lisse nad Talianmi. Maximilián prijal ponuku stať sa cisárom Mexika. V jednej z miestností zámku visí obraz, na ktorom ho mexickí Indiáni vítajú ako cisára Maximiliána I. No po americkej občianskej vojne podporovali USA mexických republikánov, Maximiliána zajali a zastreli. Fotografia jeho prestriehanej koše sa stala svetoznáma. Nestihol uskutočniť predstavu, že sa vráti do Európy a nasahuje sa na zámok Artstetten, dostala sa sem len časť jeho pozostalosti. Po tejto smutnej udalosti bol Karol Ludovít naďalej majiteľom zámku, venoval sa umeniu a organizoval výstavy. Mal troch synov. Otta – ota neskoršieho posledného cisára Karola, Ferdinanda a Františka Ferdinanda. V roku 1889 daroval Karol Ludovít zámok svojmu najstaršiemu synovi Františkovi Ferdinandovi.

František Ferdinand d' Este – najznámejší majiteľ zámku Artstetten

František Ferdinand sa stal následníkom trónu, keď syn cisára Františka Jozefa I. Rudolf tragicky ukončil život baronesy Márie Večerovej a svoj v Mayerlingu. Ferdinanda zastihla táto smutná správa v Prahe na Hradčanoch v priestoroch, ktoré pred ním obýval práve korunný princ Rudolf. Bol to jeho obľúbený bratranec. Návštevníci zámku si môžu prečítať rôzne teórie, prečo Rudolf spáchal samovraždu. František Ferdinand sa spočiatku len zriedka zdržiaval na zámku Artstetten, ale keď dokončil prestavbu zámkov v Konopišti a Chlumci, začal sa veľmi zaujímať aj o Artstetten. Zmodernizoval zariadenie, dal zaviesť výťah – dodnes pôsobiacej firme Wertheim. Splnil si sen o ceste okolo sveta a počas desiatich mesiacov ju aj uskutočnil. Trofeje z navštívených krajín zaplňajú priestor viacerých miestností. Bol zberateľom, ale aj vášnivým poľovníkom. Údaju o počte ním zastrelených zveri sa mi napriek presným zápiskom na takzvanej Schussliste, ktorá visí na stene, nechce veriť: 212 349 kusov, ale taký je fakt. Napriek tomu, že dobové štatistiky tvrdia, že v tých časoch bola zver premnožená. Oveľa romantickejšia je prehliadka jazdeckých šiat, toaletných potrieb, alebo krásneho prsteňa a roztomilých dózičiek dámy, ktorá si získala Ferdinandovo srdce.

Tajné randevú v Bratislave

V rode Habsburgovcov nebolo jednoduché presadiť si city, manželstvá sa uzatvárali politicky v záujme monarchie, za zachovanie rodu a mieru. František Ferdinand si to určite plne uvedomoval, keď sa ako tridsaťjedenročný na prvý pohľad zaľúbil do 26-ročnej českej šľachtickej Žofie Chotkovej a svoju náklonnosť k nej musel tajiť. Žofia bola dvornou dámou arcivojvodkyne Izabely, ktorá sídlila v dnešnom Prezidentskom paláci v Bratislave. Obyčajne sa miesto dvornej dámy často pokladalo za „konečnú stanicu“ tých, ktoré sa nemohli vydať. Žofia bola ale pekná, múdra, mladá, mala hlboké tmavé oči a gaštanovo-hnedé dlhé vlasy. Zamestnanie prijala iba preto, lebo jej rodina sa ocitla v ťažkej finančnej situácii. Ferdinand, ktorého oficiálne pozýval na poľovačky Izabelin manžel, arcivojvoda Friedrich, sa pritom tajne stretával so Žofiou. Svoje viacdnňové návštevy Bratislavy často opakoval. Brával si športové vybavenie a chodieval s dcérami Izabely hrať tenis, plávať, jazdiť na koni, hoci cieľom bolo vždy randevú so Žofiou. Raz si pomyslel, že proti tenisovej partii s dvornou dámou v parku Grassalkovichovho paláca predsa nebude nikto nič namietaf. Lenže po partii si zabudol v garderóbe hodinky. Služobník ich odovzdal panej domu. Grófká Izabela vzrušene očakávala, že na vnútornej strane uzáveru vreckových hodienok nájde portrét niektorej zo svojich dcér. Ale namiesto toho sa na ňu usmievala miniatúra jej dvornej dámy Žofie. Izabela jej dala výpoveď a išla referovať cisárovi. Žofia sa

prestahovala dočasne k sestre Zdenke, ktorá bola dvornou dámou u korunnej princeznej Stefanie, vdove po Rudolfovi. Cisár František Jozef I. si predvolal synovca Ferdinanda, aby mu zväzok so Žofiou vyhovoril, ani krásna Sisi nebola tomu vzťahu naklonená. Tak sa začal dlhý boj o lásku, až nakoniec cisár svadbu povolil. Ale len s podmienkou, že Žofia sa nikdy nestane cisárovnou

a ich spoločné deti nebudú mať žiaden nárok na trón, dokonca ani na titul arcivojvoda. Toto vyhlásenie Ferdinand predniesol v ríšskej rade. Aj maďarský parlament stanovil zákon, ktorý zabezpečil, že sa Žofia nikdy nestane uhorskou kráľovnou. Žofia dostala titul kňažnej Hohenberg a ich spoločné deti mali dediť tento titul. Tak sa 1. júla 1900 v Českých Zákupoch (Reichenstadt) konala svadba.

Posledná cesta Ferdinanda a Žofie na zámok Artstetten

Žili 14 rokov v šťastnom manželstve, kým ich životnú púť neskončil srbský atentátnik Gavrilo Princip 28. júna 1914 počas reprezentačnej návštevy v Sarajeve. Na zastrešenom nádvorí zámku stojí kópia kabrioletu (originál je v múzeu vo Viedni), v ktorom sedeli, keď jedna guľka zasiahla Žofiu do brušnej dutiny a druhá prenikla Františkovi Ferdinandovi do krku. Obaja manželia o niekoľko minút zomreli. Pred smrťou však František Ferdinand ešte opakoval svojej manželke: „Žofinka, Žofinka! Neumieraj mi! Zostaň pre naše deti...“ Zanechali tri siroty, 13-ročnú Sofiu Máriu, 12-ročného Maximiliána Karola a 10-ročného Ernsta Alfonza. Max bol starým otcom dnešnej majiteľky zámku Anity.

Ferdinand myslel už za života na to, že Žofia nebude môcť byť pochovaná v cisárskej krypte, a preto dal pre ňu aj pre seba zriadiť krytu pod svojim obľúbeným zámkom Artstetten. No netušil, že posledná cesta na zámok Artstetten príde tak náhle.

Jeho pravnučka, kňažná Anita, s láskou udržiava zámok aj rodinnú hrobku od roku 1983. Dokonca dováža pivo s nálepkou Ferdi-

and, extra vyrábané v Čechách len pre zámok Artstetten. Pamiatku na svojich panovníckych predkov bude uchovávať, kým celkom neprevezmú zodpovednosť za dedičstvo jej štyri deti. ■

Použité zdroje:

Christine Scholler,
Willkommen im Schloss, 2011 Anita Hohenberg.

Dietmar Griesser,
Der Onkel aus Pressburg, 2010

<http://referaty.atlas.sk/useobecne-humanitne/dejepis>



František Ferdinand a Žofia Chotková v záhrade Grassalkovichovho paláca



Rodina majiteľov zámku v roku 1834

NA VÝLETE BOLI SME...

Na začiatok júna naplánoval Rakúsko-slovenský kultúrny spolok výlet cez údolie Wachau na zámok Artstetten, na pútnické miesto Mária Taferl a do mesta Krems. Našu radosť a očakávanie zarmucovali správy z celého Wachau a povodia Dunaja. Už niekoľko dní trvali v tejto oblasti rozsiahle záplavy a meteorológovia nepreháňali, keď hlásili, že máme do činenia až s „päťstoročnou“ vodou. Každý, kto sa na výlet prihlasoval, sa zároveň pýtal, či sa vôbec uskutoční, alebo či do ohrozenej oblasti možno bezpečne cestovať. Naša sprievodkyňa Janka Gregor-Rogler si tiež robila oprávnené starosti a nič nenechala na náhodu. Deň pred výletom sama precestovala všetky miesta, aby sa osobne presvedčila, že na ceste nám žiadne nebezpečenstvo nehrozí.

Našťastie sobota 8. júna 2013 bol krásny, slnečný deň, o ôsmej ráno nás čakal autobus zo Slovenska a v ňom usmievavý šofér Marián. Do autobusu nastúpilo 30 viedenských Slovákov – členov a priateľov RSKS a všetci sme sa tešili na náš výlet, na krásne miesta Dolného Rakúska a rovnako na odborný výklad našej sprievodkyne. Tá sa hneď ujala slova a zaujímavo nám rozprávala o histórii niektorých budov na Ringstrasse.



Foto: Jozef Macura
Taferlstein - každý si chce zobrat kus energie pre seba

Mesto sme opustili autostrádou A1 a po vyše hodine sa pred nami zjavil nádherný zámok Artstetten, obľúbené sídlo následníka trónu Ferdinanda a jeho manželky Žofie. V zámku sme si pozreli zachované miestnosti, množstvo osobných predmetov arcivojvodu a jeho manželky. Veľmi upúťali rodinné fotografie, ktoré sa dajú vidieť len na tomto mieste, suveníry z ich ciest po celom svete a staré obrazy, na ktoré by bola pyšná ktorákoľvek galéria na svete. Obrazy s tematikou lodí pripomínali námornú veľmoc Habsburgovcov z čias monarchie. Na dobových fotografiách sme chronologicky mohli sledovať posledné minúty života Ferdinanda a Žofie, od ich príchodu do Sarajeva až po historický atentát, ktorý rozpúťal prvú svetovú vojnu.

Prekvapením dňa od sprievodkyne Janky bolo osobné stretnutie s pravnučkou Ferdinanda a Žofie, kňažnou Anitou von Hohenberg. Nielenže nás na zámku osobne privítala a pozdravila, ale súhlasila, aby sme sa s ňou odfotografovali, a neúnavne písala osobné venovania a autogramy do knihy „Willkommen im Schloss“

o Ferdinandovi, jeho manželke a o ich potomkoch. Navštívili sme aj rodinnú hrobku – miesto posledného odpočinku tejto výnimočnej dvojice.



Foto: Ingrid Fux
Jana Gregor-Rogler (vľavo) s kňažnou Anitou von Hohenberg

Naša cesta pokračovala do neďalekého Maria Taferl. Po Mariazelli je to druhé najdôležitejšie pútnické miesto v Rakúsku. Už zďaleka bolo vidieť barokové veže Kostola Maria Taferl z roku 1660. Cestou nám Janka vysvetlila, prečo sa toto miesto stalo pútnickým. V roku 1947 pápež povýšil kostol na „baziliku“, ktorú postavili na obetnom mieste z čias Keltov. Kultové miesto pripomína kameň zvaný „Taferlstein“, ktorý je vraj plný energie. Po prehliadke kostola a spoločnom obede sme sa pokochali výhľadom na Dunaj z výšky 233 metrov.

Na záver našej cesty sme sa zastavili v najstaršom meste v Dolnom Rakúsku – v Kremse. Aspoň narýchlo sme si pozreli úžasné domy mesta z čias renesancie a baroka, nádherné kostoly, námestia a uličky. Hoci prechádzka mestom bola krátka, naša sprievodkyňa nám aj tak stihla povedať, čo je najdôležitejšie a mnohí z nás sa vyjadrili, že do Kremsu sa určite vrátia.

Srdečná vďaka patrí Janke Gregor-Rogler za zorganizovanie krásneho výletu, rovnako nášmu šoférovi Mariánovi zo Slovenska, neúnavnej pani Zúbek, ale aj všetkým ostatným účastníkom výletu. Z výletu pripravujeme DVD pre knižnicu v RSKS.

Jozef Macura



Foto: Jozef Macura

Spoločná fotografia účastníkov zájazdu s kňažnou von Hohenberg (v strede)

POČULI STE UŽ O RSI?

Tak znie slogan na plagáte vo foyeri avantgardne pôsobiacej budovy rozhlasu v Bratislave. Musím sa priznať, že keby som túto otázku dostal pred šiestimi rokmi, musel by som na ňu odpovedať „nie“. Vtedy som sa dozvedel, že Radio Slowakei International hľadá pre nemeckú redakciu spolupracovníka s rodným jazykom nemčina. O dva týždne neskôr som už sedel v jednom zo štúdií rozhlasovej pyramídy, ktorých kúzlo ma odvtedy nepustilo zo svojej moci.

Dvadsať rokov v éteri – Radio Slowakei International slávi v tomto roku okrúhle narodeniny. Svoju prvú reláciu odvysielalo v roku 1993, teda v roku, keď Slovensko získalo samostatnosť. Od prvých dní zahraničného vysielania je jeho úlohou informovať o živote v novom štáte v strede Európy. Našou snahou je podať verný obraz Slovenska v celej jeho rozmanitosti a priblížiť našim poslucháčom jeho bohatstvá: slovenské obce, históriu krajiny, prírodné fenomény a zaujímavé

RADIO SLOWAKEI INTERNATIONAL

So lautet der Slogan auf einem Plakat im Foyer des avantgardistisch anmutenden Funkhauses von Bratislava. Ich muss zugeben, dass ich diese Frage mit „Nein“ beantwortet hätte, wäre sie mir vor sechs Jahren gestellt worden. Damals habe ich gerade erfahren, dass Radio Slowakei International einen Muttersprachler zur Verstärkung des Teams seiner deutschsprachigen Redaktion sucht. Zwei Wochen später saß ich bereits in einem der Studios der „Rundfunkpyramide“, deren Bann mich seither nicht mehr losließ.

Zwanzig Jahre im Äther - Radio Slowakei International feiert 2013 einen runden Geburtstag. Es war 1993 - jenes Jahr, in dem die Slowakei ihre Selbstständigkeit erlangte - als auch wir zum ersten Mal auf Sendung gingen. Seit den ersten Tagen war es der Auftrag des Auslandsfunks des Slowakischen Rundfunks, über das Leben in dem neuen Staat in der Mitte Europas zu informieren. Wir bemühen uns, ein vielfältiges



Tím nemeckej skupiny RSI (zľava): Juraj Pavlovič, Jürgen Rendl, Marika Adamovská-Antašová, Katrin Litschko, Jana Hrbeková a Ľubica Tyrozková

Foto: archív RSI

osobnosti. Chceme tiež sprostredkovať niečo z elánu a dynamiky mladej krajiny, ako aj predstaviť zástupcov novej generácie, ktorá je pripravená, zmeniť svoju krajinu k lepšiemu a zbaviť sa starých záťaží.

Tešíme sa malej, ale vernej skupine poslucháčov, ktorí nás často zahŕňajú reakciami z rôznych kútov sveta. Za tie roky tak vznikli aj priateľstvá a veľa poslucháčov objavilo práve cez naše relácie krajinu medzi Vysokými Tatrami a Dunajom nielen ako dovolenkovú destináciu. Cenia si najmä autenticitu informácií, ktoré sa v zahraničných médiách objavujú len zriedkavo. V nemeckej redakcii sa okrem toho snažíme informovať aj o živote v rakúsko-slovenskom pohraničnom regióne. Vždy nás pritom potešia iniciatívy, ktoré pokladajú Moravu

skôr za spojovaciu tepnu, než za hranicu. Koniec koncov rieka nie je prekážkou na rozvíjanie vzájomných vzťahov, preto by ju aj naši západní susedia mali čo najskôr prekračovať s takou samozrejmosťou ako mnohí obyvatelia slovenského hlavného mesta už teraz.

Radio Slowakei International vysiela denne polhodinový program v šiestich jazykoch: po nemecky, anglicky, francúzsky, rusky, španielsky a slovensky. Od zastavenia nášho vysielania na krátkych vlnách pred dvoma rokmi sa naše relácie dostávajú do sveta výlučne cez satelit a internet. Naša radosť z toho, že vám môžeme priniesť kúsok Slovenska, však zostáva nezmenená. A kedy si nás vypočujete aj vy?

Jürgen Rendl

SCHON GEHÖRT?

Bild der Slowakei zu vermitteln und dabei unseren HörerInnen ihren Reichtum an Orten, Geschichte, Naturphänomenen und interessanten Persönlichkeiten näherzubringen. Dazu möchten wir etwas vom Elan und der Dynamik eines jungen Landes vermitteln sowie Vertreter einer neuen Generation vorstellen, die bereit sind, ihr Land zum Besseren zu verändern und von Altlasten zu befreien.

Wir erfreuen uns einer kleinen aber treuen Hörerschaft, deren Reaktionen uns oft aus den entferntesten Ecken dieser Welt erreichen. Über die Jahre haben sich so auch Freundschaften entwickelt und viele HörerInnen haben durch unsere Sendungen das Land zwischen Hoher Tatra und Donau als Urlaubsdestination entdeckt. Geschätzt wird besonders die Authentizität der Informationen über das Land, die sonst nur selten von internationalen Medien vermittelt werden. In der deutschsprachigen Redaktion bemühen wir uns zudem auch, über das Leben in der österreichisch-slovakischen Grenzregion zu berichten. Dabei erfreuen wir uns stets an Initiativen, die etwa die March als verbindende Lebensader statt als Grenze verstehen. Schließlich soll auch für Menschen aus dem westlichen Nachbarland der Sprung über den Fluss möglichst bald ebenso

selbstverständlich werden, wie dies für viele Bewohner der slowakischen Hauptstadt bereits der Fall ist.

Radio Slowakei International sendet täglich eine halbe Stunde Programm in sechs Sprachen: Deutsch, Englisch, Französisch, Russisch, Slowakisch und Spanisch. Seit der Einstellung des Sendebetriebs über Kurzwelle vor zwei Jahren gelangen unsere Sendungen ausschließlich über Internet und Satellit hinaus in die Welt. Unsere Freude daran, den HörerInnen die Slowakei ein Stück näherzubringen, ist allerdings ungebrochen. Und wann hören Sie bei uns rein? ■

Jürgen Rendl

Radio Slowakei International

<http://www.rsi.sk>

Facebook: *Radio Slowakei International*
 Satellit: *ASTRA 3B Parameter*
 Position: *23,5° E (východne | östlich)*
 Symbol. rýchlosť | Symbol. Geschwindigkeit:
27 500 kS/s
 FEC: *5/6*
 Frequenz: *11 836,5 MHz*
 Polarisation: *horizontalna | horizontal*
 Modulation: *QPSK*
 Satelit Astra – vysielacie časy v SEČ | Sendezeit MEZ:
17:30; 21:00; 22:30; 02:30; 05:30; 08:30; 11:30; 14:30

30 Jahre Wiener Arbeitsgemeinschaft

Am Weg von Minderheit zu Volksgruppe

Dreißig Jahre ist eine lange Zeit. Zeit zu bilanzieren, Platz für eine Rückschau, Würdigung der Erfolge – aber viele von uns wissen ja gar nicht, dass es die Wiener Arbeitsgemeinschaft für Volksgruppen - Volksgruppeninstitut (= ARGE) gibt. Der 1983 gegründete Verein bezweckt einerseits die fachlich-fundierte Behandlung von Volksgruppenfragen, andererseits aber auch eine Verbesserung der Situation der in Wien ansässigen ethnischen Gruppen österreichischer Staatsbürger. Es ist schwierig, die Vielfalt der Aufgaben, Ergebnisse und Leistungen der ARGE in der letzten Zeit zu huldigen. Es ist aber auch nicht so leicht, Vereinsmitglieder zu motivieren, die unterschiedlichen Interessen der unterschiedlichen Volksgruppen unter einem Hut zu bringen. Letztendlich sind es, wie bei den meisten Vereinen, immer ein Dutzend Freiwillige, die die uneigennützig und oft spontane Unterstützung leisten. Die schönste Auszeichnung der ARGE hat Dr. E. Busek formuliert: „... wenn es die Wiener Arbeitsgemeinschaft nicht schon gäbe, müsste man sie jetzt gründen.“

Bei den Slowaken waren lange Jahre zwei Personen in der ARGE tätig – Tonko

Hrabovec und Tana Masarik. Tonko war immer als der engagierte Arbeiter „im Garten der Volksgruppen“ tätig und Tana, die mit ihrem Charme („die Dame mit dem Hut“ bleibt für die Vorstandsmitglieder noch immer präsent) und Ausstrahlung vieles bewegt hat. Ich habe in den letzten zehn Jahren gesehen, wie schwierig es ist, diese slowakischen Persönlichkeiten zu ersetzen. Wir haben es versucht, es ist uns aber bis jetzt nicht langfristig gelungen. Ich persönlich unterstütze den Vorstand wie es geht, mir ist aber auch klar, dass es für einen bleibenden Beitrag zu wenig ist...

Was mich aber fasziniert, und das ist ein wesentlicher Unterschied zu anderen Volksgruppen, Institutionen und Vereinen, dass bei der ARGE nicht nur die unterschiedlichen Volksgruppenvertreter im Vorstand sind, sondern auch Österreicher, die sich das Thema an und für sich zum Lebensmotto gemacht haben. Da ist für mich die Leitfigur Dr. Heinz Tichy. Er ist Menschenrechts-Koordinator im Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur – viele Jahre aber war er im BKA beim Verfassungsschutz als Leiter der Abteilung für

Volksgruppenangelegenheiten. Er ist einer der Geburtshelfer der Slowakischen VG in Wien. Dr. Tichy verkörpert für mich das höchste Engagement und Fachwissen, er ist für mich Meister des Machbaren. In diesem Sinne leitet er die ARGE.

Das Thema Volksgruppen ist in Österreich mit vielen Emotionen überschattet, die bereits Jahrzehnte einer modernen Lösung der Thematik im Wege stehen. Gemeinsam mit anderen Volksgruppen in Österreich erwartet die slowakische Volksgruppe eine zeitgemäße Auseinandersetzung mit dem Thema Minderheitenschutz. Die Tatsache, dass hier in Österreich keine einheitliche Masse an Bürgern mit deutscher Muttersprache leben, sondern in den vielen Jahrhunderten eine Vielfalt entstanden ist, die zu schützen ist – ist für mich der entscheidende Beitrag der ARGE in den letzten 30 Jahren.

Ich möchte mich hier bei allen, die hier ein Beitrag geleistet haben, bedanken und glaube, dass wir Wiener Slowaken einen besonderen Dank aussprechen müssen.

Vlado Mlynár

Púť Slovákov do Mariazellu

Sobota / Samstag / 21. september 2013

Rakúsko-slovenský kultúrny spolok opäť organizuje v sobotu **21. septembra 2013** púť z Viedne do Mariazellu.

Slovenskú svätú omšu v mariazellskej bazilike budeme sláviť o 12.00 hod. so Slovákami z Bratislavy a iných miest západného Slovenska. Celebruje ThDr. Marián Červený, PhD., spolu s našim pánom farárom Lic. Theol. Pavlom Dubovským.

Cestou si povieme o histórii púti do Mariazellu, pomodlíme sa ruženec, vypočujeme si duchovné slová nášho pána farára. Po obedňajšej prestávke plánujeme aj krížovú cestu. Počas návratu si zaspievame mariánske piesne. Ak hráte na prenosný hudobný nástroj, prineste ho a podporte naše hlasy. Bolo by veľmi pekné prísť na púť v slovenskom kroji.

Poplatok za autobus: členovia RSKS 22,00 EUR
nečlenovia 25,00 EUR



Odchod: Schwedenplatz 8:00
Návrat: Schwedenplatz 19:00

Sprevádza certifikovaná sprievodkyňa Ing. Jana Gregor-Rogler
Veranstaltung in slowakischer Sprache!

Tanečný aerobik

Efektívna forma cvičenia pre ženy všetkých vekových kategórií, ktoré majú rady tanec. Cvičebná hodina zahŕňa prvky rôznych tanečných štýlov (jazz, latino-tance – salsa, cha-cha, jive, mambo a merengue, ďalej hip-hop, country, brušný tanec). Záver cvičenia tvoria národné tance, napr. írsky, slovenský, cigánsky, grécky a pod. Po nich nasleduje strečing.

Pomáha vyformovať postavu, posilniť správne držanie tela, zdokonaľiť ohybnosť a ladnosť pohybov, zvýšiť sebavedomie a zábavnou formou spáliť nadbytočné kalórie. Pri tanci sa myseľ odľahčí od celodenného stresu a otvorí sa pre prívlyv pozitívnej energie.

Tanečný aerobik v priestoroch RSKS:
KAŽDÚ STREDU od 19.00 hod.

Permanentka na 10 vstupov: 50 EUR (platná do 31. 1. 2014)
plus: členky RSKS alebo SOVA 2 voľné vstupy
nečlenky 1 voľný vstup

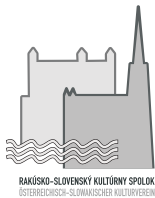
Jednorazový vstup: 5 EUR

Cvičiteľka: Katka Saňková

Odporúčame športovú obuv a pohodlné oblečenie.

Prvá cvičebná hodina: 11. septembra

Príďte si zacvičiť aj vy – okrem dobrého pocitu z cvičenia získate aj základy rôznych tanečných štýlov! Tešíme sa na vás!



Rakúsko-slovenský kultúrny spolok vo Viedni organizuje pod záštitou veľvyslanca Slovenskej republiky v Rakúsku Juraja Macháča a veľvyslankyne, stálej predstaviteľky Slovenskej republiky pri Medzinárodných organizáciách vo Viedni Oľgy Algayerovej 3. ročník amatérskeho tenisového turnaja.

3. Danube Challenge Tennis Cup 2013



28.9.
8:00

An den Steinfeldern 2A
A-1230 WIEN

EUROPAHALLE
www.europahalle.at

záväzné prihlášky:
do 23.9.2013

štartovné: 25€

sport@slovaci.at

kategórie:
mužské, ženské
a zmiešané štvorhry

+43 676 717 11 77
host turnaja:

Miloslav MEČIŘ

Ďakujeme partnerom
Mgr. **Slavomíra Vančová**
Riaditeľka turnaja



MAURO

www.lacna-tlac.sk

*Equity
Advisors*

bella
studio

www.bellastudio.sk



**SLOVENSKÉ
ELEKTRÁRNE**



WAGONSERVICE
TRAVEL
SPECIAL TRAINS

MILÍ ČLENOVIA A PRIATELIA RAKÚSKO-SLOVENSKÉHO KULTÚRNEHO SPOLKU!

Ďakujeme za vašu priazeň a dovoľujeme si vám pripomenúť, že aj vďaka vašej podpore môže časopis vychádzať. Či už formou členského alebo dobrovoľného príspevku podporte naše aktivity, aby ste aj v budúcnosti našli časopis Pohľady vo svojej schránke.

ĎAKUJEME!

Riadny člen: 1 rok / € 23,-
2 roky / € 42,-
Študent: 1 rok / € 7,-
2 roky / € 12,-
Podporujúci člen: 1 rok / € 50,-

PSK 60000 Kontonummer 92040212

www.slovaci.at

Zmena programu vyhradená!
Programmänderungen vorbehalten!

IMPRESSUM

Pohľady, redakcia:
adresa, telefón a fax ako pri vydavateľovi.
Vydavateľ: Rakúsko-slovenský kultúrny spolok - Österreichisch-slowakischer Kulturverein
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien,
Tel.: 00431/596 13 15, Fax: 00431/595 57 99
Šéfredaktorka: Ingrid Žalnéva
Redakčná rada: Ingrid Konrad, Zuzana Lettner, Vlado Mlynár, Jozef Macura, Martina Víglašská
Jana Gregor-Rogler
Lektorka: Marta Bábiková
Grafická úprava: Gabriel Štrba
Články podpísané menom alebo skratkou autora nemusia vyjadrovať mienku redakcie.
Redakcia si vyhradzuje právo príspevky krátiť a upravovať.
Tlač: Tlačiareň Dóša, s.r.o. Bratislava

Tento časopis vychádza vďaka finančnej podpore Úradu rakúskeho spolkového kancelára.
Die Herausgabe dieser Zeitschrift wird aus Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes der Österreichischen Republik gefördert.



Nutzen Sie die seltene Chance, sich in Österreich von einem Philippinischen Geistheiler behandeln zu lassen. Lino Guinsad praktiziert seit knapp drei Jahrzehnten in Europa und auf den Philippinen. Seine Technik umfasst das Entfernen von materialisierten Blockaden und Disharmonien aus dem Inneren des Körpers, sowie das Ausbalancieren und Harmonisieren unseres Chakrensystems.

Termin: 13.10.2013 in Mödling
Info und Anmeldung: 06766071328, www.fsaqi.at

SLOVENČINA PRE DETI

Pani učiteľka **Mgr. Mária Kolek** sa teší na pravidelné stretnutia s vami na hodinách slovenčiny



v sobotu 7. 9., 21. 9., 5. 10., 19. 10. 2013

od 10.00 do 11.00 hod. – mladšie deti
od 11.00 do 12.30 hod. – staršie deti

Predpokladom účasti na kurze je platné členské v spolku SOVA na rok 2013.

Poplatok 15,- eur treba uhradiť

na konto SOVA:
3710071330 v banke BAWAG, BLZ 14000

Podrobné informácie:

Mgr. Mária Kolek 0664/9650073
mkolek62@gmail.com

REDAKČNÁ UZÁVIERKA
ČÍSLA 3/2013 JE 15. OKTÓBRA 2013

Sekretariát RSKS

Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien
Úradné hodiny: utorok: 09.00 – 10.30
štvrtok: 18.00 – 19.30
T 0043(0)1/596 13 15
F 0043(0)1/595 57 99
rsk@slovaci.at, sova@slovaci.at

Rímskokatolícke bohoslužby
v slovenskom jazyku

Každú nedeľu a vo sviatok o 18.00 hod.
Pfarre an der Muttergotteskirche,
Jacquingasse 53, 1030 Wien

Bei Nichtzustellung bitte zurück an ÖSKV,
A-1060 Wien, Otto Bauer Gasse 23/11.

Österreichische Post AG,
Info. Mail Entgelt barbezahlt

INZERCIA/ ANZEIGEN

pre členov a dobrovoľných prispievateľov zdarma/ für die Vereinsmitglieder und Förderer kostenlos. Ceny/ Preise:
do 50 slov bez obrázku/ bis 50 Wörter ohne Bild € 5,-
do 50 slov s obrázkom/ bis 50 Wörter mit Bild € 7,-
S obrázkom alebo bez obrázku/ mit oder ohne Bild
• 1/8 A4 € 10,-
• 1/4 A4 strany € 15,-
• 1/2 A4 strany € 20,-
• A4 strana € 40,-